

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

"Vi" och "dom" - skapande och påverkan på ungdomars identitet och fritid

En uppsats om ungdomar i Landskrona och hur fritiden kan bidra till integration

Författare: Lisa Ekström
Masteruppsats SOCM02, 30hp
Vårterminen 2011
Handledare: Anders Järnegren

ABSTRAKT

Författare: Lisa Ekström

Titel: ”Vi” och ”dom” - skapande och påverkan på ungdomars identitet och fritid. En uppsats om ungdomar i Landskrona och hur fritiden kan bidra till integration.

Masteruppsats: SOCM02, 30 hp

Handledare: Anders Järnegren

Sociologiska institutionen, Vårterminen 2011

Landskrona riskerar att bli en tudelad stad på grund av den ökande desintegrationen. Det finns en föreställning om ”vi” och ”dom” i staden där ”svenskarna” utgör normen. Syftet med uppsatsen är att undersöka *hur ungdomars identitetsskapande och fritid påverkas av föreställningen om ”vi” och ”dom”*. För att undersöka uppsatsens syfte och frågeställningar har intervjuer genomförts med elva ungdomar i gymnasieålder. Empirin har sedan analyserats utifrån teorier om etablerade och outsiders, hierarkisering, identitetsskapande och gemenskap. Uppsatsen svarar på fem frågeställningar och den första innebär hur uppdelningen mellan ”svenskar” och ”invandrare” skapas och reproduceras. Det finns flera mekanismer som är centrala för förståelsen av relationen mellan grupperna: organisationsgrad, gruppkarisma, moralisk hierarkisering och skvaller. Den andra frågan är hur ungdomars identitetsskapande påverkas av föreställningen om ”vi” och ”dom” och uppsatsen diskuterar etnicitetens betydelse för identiteten. Uppsatsens tredje fråga är hur grupperna är hierarkiskt ordnade och det undersöks genom en analys av rörligheten mellan och inom grupperna. Den fjärde frågan är hur ungdomars identitet skapas genom deras fritid. Den undersöks genom en analys av hur ungdomar utvecklar sig själva på fritiden, vilken betydelse gemenskap och vänskap har samt hur socioekonomisk klass och föreställningen om ”vi” och ”dom” kan begränsa ungdomars fritid. Slutligen undersöker uppsatsen vilka lösningar ungdomarna föreslår. Uppsatsens slutsats är att ungdomars identitetsskapande påverkas av föreställningen om ”vi” och ”dom” då de skapar sin individuella identitet utifrån en gruppidentitet. Ungdomarnas fritid påverkas av föreställningen om ”vi” och ”dom” då den präglar föreningar och sociala mötesplatser. Genom att skapa mötesplatser där ungdomar med olika bakgrunder möts och känner gemenskap kan föreställningen om ”vi” och ”dom” minska.

Nyckelord: Ungdomar, ”vi” och ”dom”, fritid, identitet, integration, intersektionalitet

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur ungdomars identitetsskapande och fritid påverkas av föreställningen om ”vi” och ”dom”. Uppsatsen har genomförts i Landskrona där ungdomar i gymnasieålder har intervjuats. Uppsatsen är en utveckling av en rapport som skrevs på beställning av Landskrona stad våren 2011. Uppsatsen har en hermeneutisk ansats och ett ståndpunktsteoretiskt angreppssätt, vilket innebär att den söker att tolka och förstå ungdomarnas erfarenheter och vardagsupplevelser utifrån deras egen ståndpunkt.

Det finns en uppdelning mellan ”svenskar” och ”invandrare” i Landskrona och Tapio Salonen menar att Landskrona riskerar att bli en tudelad stad. Enligt Norbert Elias teori finns det en maktrelation mellan etablerade och outsiders. De etablerade, det vill säga ”svenskarna”, är överlägsna outsiders, ”invandrarna”, på grund av sin organisationsgrad. Organisationsgraden bygger på gemensamma normer och erfarenheter. Den etablerade gruppen har även en gruppkarisma och gemensam gruppidentitet som outsidergruppen saknar. Outsidergruppen utpekas som moraliskt underordnade och deras underlägsenhet vidmakthålls genom skvallor. Det finns rörlighet inom och mellan grupperna och outsidergruppen skapar ”dom andra andra” för att närma sig normen och ”svenskarna”. Det finns även en hierarkisering inom ”vi-gruppen” och inom gruppen pågår en ständig kamp om tolkningsföreträdet.

På ungdomarnas fritid skapar och utvecklar de sin identitet genom både de organiserade och oorganiserade fritidsaktiviteterna. De uppskattar individualiteten som de kan uppleva både i föreningar och på den oorganiserade fritiden. Gemenskap, trygghet och tillit är viktigt för dem i föreningar och de kan välja att lämna en förening om det saknas. De värdesätter sina vänskapsrelationer och ägnar mycket tid åt att vårda dessa. Vänskapsrelationerna är även betydelsefulla för fritidens form och innehåll. Föreställningen om ”vi” och ”dom” påverkar ungdomars deltagande i föreningar och mötesplatser. Ungdomarna tycker att det behövs fler mötesplatser där ungdomar med olika bakgrund kan träffas och umgås.

Uppsatsens slutsats är att ungdomars identitetsskapande påverkas av föreställningen om ”vi” och ”dom” eftersom de skapar sin individuella identitet utifrån en gruppidentitet. Ungdomarnas fritid påverkas av föreställningen om ”vi” och ”dom” då den präglar föreningar och sociala mötesplatser. Fritiden kan leda till ökad integration om det skapas mötesplatser där ungdomar med olika bakgrunder kan mötas och umgås.

Tack till

Jag vill först och främst rikta ett stort tack till Ajmane Peci Lahi för alla timmar tillsammans framför datorn och alla givande och spännande diskussioner.

Tack till Monika S Amaral och Dragan Kostic, Landskrona Stad, för ert stöd, idéer och diskussioner.

Jag vill rikta ett stort tack till ungdomarna som ställt upp på intervjuer, ni har bidragit med intressanta diskussioner och spännande infallsvinklar! Även ett tack till alla föräldrar som gett mig tillstånd att intervjua deras barn. Tack till de ungdomar som fyllt i min och Ajmanes enkät samt de lärare och skolpersonal vi fått hjälp av.

Tack till Anne Harju och Tapio Salonen från Malmö Högskola, som tagit sig tid att träffa mig och Ajmane och som låtit oss använda opublicerat material från deras antologi om Landskrona: *Hela staden. Social hållbarhet eller desintegration?*

Tack till Anders Järnegren, Sociologiska institutionen på Lunds universitet, för handledning.

Tack till Liza Högstedt och Karolina Bergmark för korrekturläsning.

Malmö, september 2011
Lisa Ekström

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och problemformulering	2
1.2 Avgränsningar	2
1.3 Begreppsanvändning	2
1.4 Disposition	3
2 Uppsatsens kontext och bakgrund	4
2.1 Rapport beställd av Landskrona stad	4
2.2 Staden i fokus: Landskrona	5
2.2.1 Landskrona i korthet	5
2.2.2 Studier om Landskrona	5
2.3 Tidigare forskning	7
2.3.1 Studier om ungdomars fritid	7
2.3.2 Deltagandet i civilsamhället	8
2.3.3 Integration och svenskhet	8
2.4 Sammanfattning	9
3 Metodologiska utgångspunkter	10
3.1 Val av metod och epistemologi	10
3.1.1 Tolkning och förståelse	10
3.1.2 Ståndpunktsteori	11
3.2 Genomförandet av uppsatsen	12
3.2.1 Samarbete med Landskrona	12
3.2.2 Urval	13
3.2.3 Intervjuer	16
3.2.4 Behandling av empiri	16
3.3 Reflektion och diskussion	17
3.3.1 Intervjuer som metod	17
3.3.2 Tillförlitlighet och generaliserbarhet	18
3.3.3 Objektivitet	19
3.3.4 Etiska aspekter	20
3.4 Sammanfattning	22
4 Teoretiska utgångspunkter	23
4.1 Etablerade och outsiders	23
4.1.1 Kort om teoretikern	23
4.1.2 Gruppkarisma, självbild och organiseringsgrad	24
4.1.3 Moralisk hierarkisering	25
4.1.4 Skvaller	25
4.1.5 Motmakt	26
4.2 "Dom andra andra"	27
4.2.1 Kort om teoretikern	27
4.2.2 Rörlighet mellan grupperna	27
4.2.3 Intersektionalitet	28

4.3 Identitet och gemenskap	29
4.3.1 Kort om teoretikerna	29
4.3.2 Etnicitet och identitet	29
4.3.3 Reflexivitet och gemenskap	30
4.4 Sammanfattning	31
5 Presentation av empiri	33
5.1 "Vi" och "dom" i Landskrona	33
5.1.1 En segregerad stad växer fram	34
5.1.2 Organisationsgrad och gruppkarisma	35
5.1.3 Vidmakthålla makten	37
5.1.4 Motmakt	39
5.2 Hierarkier och rörlighet	40
5.2.1 "Dom andra" och "dom andra andra"	40
5.2.2 Hierarkier inom och mellan grupperna	42
5.3 Fritid och identitet	44
5.3.1 Betydelse för identitetsskapandet	44
5.3.2 Gemenskapens betydelse	45
5.3.3 Socioekonomisk klass och "vi" och "dom"	47
5.4 Ungdomarna kommer med svaren	48
5.5 Sammanfattning	50
6 Integration genom fritiden?	51
6.1 Avslutande diskussion	51
6.1.1 "Vi" och "dom" i Landskrona	51
6.1.2 Hierarkisk ordning och rörlighet	52
6.1.3 Ungdomarna och fritiden	53
6.2 Slutsats	54
6.2.1 Fortsatta studier	55
Referenser	56
BILAGA 1 – Tapio Salonens kartor	59
BILAGA 2 – Brev till skolor	60
BILAGA 3 – Enkät till ungdomar	61
BILAGA 4 – Presentation av intervjupersoner	63
BILAGA 5 – Intervjuguide	64

KAPITEL ETT:

Inledning

Fritid är ett begrepp som kännetecknar det moderna samhället men som inte är självklar för alla människor. Att ha "fri tid" innebär att individen har tid hon själv kan styra över och göra vad hon vill med och därför är fritiden viktig för människors identitetsskapande. Fritidens betydelse för barn och ungdomar försvaras i FN:s konvention för barnets rättigheter, artikel 31. På fritiden har ungdomar möjlighet möta nya utmaningar och att utvecklas. Där skapar och vårdar de sina vänskapsrelationer, vilket är viktigt för deras identitetsskapande. Föreningsliv och sociala mötesplatser kan fungera som en träffpunkt där nya gemenskaper formas. Att delta i föreningsliv och mötesplatser ökar ungdomars möjlighet att träffa människor med olika bakgrunder och att få nya vänner. För att ungdomar ska möta olika människor måste det finnas personer med olika bakgrunder i föreningen eller på mötesplatsen.

Forskning (Salonen 2011) visar att bostadssegregationen ökar i Landskrona och denna riskerar att minska möjligheten för ungdomar att mötas på sin fritid. Stadsdelar och områden i Landskrona blir mer homogena och bebos av människor med liknande etnicitet och socioekonomisk status. Detta skapar avstånd mellan människor och en föreställning om att "vi" är annorlunda från "dom". Enligt forskning präglar denna föreställning relationen mellan "svenskar" och "invandrare", där de förstnämnda utgör normen medan de sistnämnda målas ut som farliga, främmande och annorlunda.

Eftersom tidigare forskning visar att segregationen ökar i Landskrona och att det skapats en föreställning om "vi" och "dom" i staden, så undersöker den här uppsatsen istället hur detta påverkar ungdomars liv. Uppsatsen fokuserar på deras fritid och identitetsskapandet som sker under fritiden. Uppsatsen tar även hjälp av ungdomarna för att besvara frågan: *hur kan ungdomars identitetsskapande och fritid påverkas av föreställningen om "vi" och "dom"?*

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet med uppsatsen är att skapa förståelse för *hur ungdomars identitetsskapande och fritid kan påverkas av föreställningen om "vi" och "dom"*. Syftet resulterar i fem frågeställningar:

- *Hur skapas och reproduceras uppdelningen mellan "svenskar" och "invandrare" i Landskrona?*
- *Hur påverkas ungdomarnas identitetsskapande av föreställningen om "vi" och "dom"?*
- *Hur är grupperna hierarkiskt ordnade?*
- *Hur skapas ungdomarnas identitet genom deras fritid?*
- *Vilka lösningar föreslår ungdomarna?*

1.2 Avgränsningar

Uppsatsen avgränsar sig till ungdomar i Landskrona som går första året på gymnasiet. Valet av åldersgruppen diskuteras vidare i kapitel 3. Uppsatsen fokuserar på etnicitet och socioekonomisk klass och hur dessa kan samverka. Den avgränsar sig därmed från att studera kön och genus. Avgränsningen beror på att betydelsen av kön och genus inte framkom i intervjuerna, då ungdomarna främst diskuterade etnicitet och socioekonomisk klass. Även då ungdomarna inte diskuterade kön och genus är det troligtvis intressant att föra en sådan diskussion utifrån uppsatsens kontext. Uppsatsens begränsade omfattning omöjliggör emellertid en sådan diskussion.

Uppsatsen avgränsas även från en diskussion om Internets betydelse för ungdomars fritid. I intervjuer med ungdomarna märktes Internets betydelse för ungdomars fritid och relationer. Uppsatsen fokuserar däremot på gemenskap genom faktiska möten och en analys av Internets betydelse ryms inte i uppsatsen.

1.3 Begreppsanvändning

Under arbetet i Landskrona har jag upplevt att begreppen "invandrare" och "svensk" används flitigt av de intervjuade ungdomarna. Ofta benämns personer som det ena eller det andra. Jag finner detta problematiskt eftersom få av de som benämns som "invandrare" verkligen har invandrat till Sverige. Begreppet används för att skilja på olika grupper och spår på en föreställning om "vi" och "dom". Genom användningen av begreppet fräntas "invandrarna"

möjligheten att vara ”svensk” (för vidare diskussion se 5.2.1 samt 6.1). Begreppen är också mycket rörliga och föränderliga och den som är ”invandrare” i ett sammanhang är kanske ”svensk” i ett annat. Denna uppsats problematiserar dessa begrepp och de skrivs därför med citationstecken. Citationstecknen tydliggör att begreppen är skapade kategorier som är rörliga och föränderliga. Även ”vi” och ”dom” skrivs med citationstecken, dels för att förenkla läsningen för läsaren och dels för att tydliggöra deras sociala konstruktion.

I uppsatsen används begreppen integration, segregation och desintegration. Integration definieras av Nationalencyklopedin (www.ne.se, a) som: ”En process som leder till att skilda enheter förenas; även resultatet av en sådan process.” Segregation innebär enligt Nationalencyklopedin:

Det rumsliga åtskiljandet av befolkningsgrupper. Segregation kan ske på grundval av socioekonomisk status, hudfärg, religion, etnisk tillhörighet e.d. Den kan vara ofrivillig eller frivillig. (www.ne.se, b)

Integration och segregation kan ses som motsatspar då det ena förenar och det andra åtskiljer. I stycke 2.3.3 diskuteras integrationsbegreppet vidare. Desintegration används av Tapio Salonen (2011:343) och innebär enligt honom att ”Staden inte längre håller samman som social och funktionell enhet”. Begreppet diskuteras vidare i stycke 2.2.2.

1.4 Disposition

Uppsatsen är indelad i sex kapitel och varje kapitel avslutas med en kort sammanfattning av centrala resonemang. Syftet med kapitel 2 är att skapa en ram för uppsatsens kontext. Kapitlet beskriver uppsatsens bakgrund samt presenterar tidigare forskning och ger en introduktion till Landskrona och kontexten som uppsatsen genomförs i. Kapitel 3 är uppsatsens metodkapitel och det resonerar om valet av metoder samt diskuterar genomförandet av uppsatsen. I kapitel 4 diskuteras valet av teori och de teoretiska utgångspunkterna presenteras. I kapitel 5 analyseras den insamlade empirin genom de teoretiska utgångspunkterna. I kapitlet diskuteras även frågeställningarna. Syftet med kapitel 6 är att knyta samman uppsatsens centrala argument och resonemang. Uppsatsen avslutas med en slutsats och en diskussion om framtida forskningsfrågor.

KAPITEL TVÅ:

Uppsatsens kontext och bakgrund

Detta kapitel avser att ge en bakgrund till uppsatsen och dess frågeställningar. Det första avsnittet beskriver hur idén till uppsatsen uppkom och samarbetet med Landskrona stad. Det andra avsnittet fokuserar på Landskrona och redogör för rapporter och forskning om staden som kan vara av betydelse för uppsatsen. I det tredje avsnittet görs en redogörelse för tidigare forskning om ungdomars fritid, deltagandet i civilsamhället och integrationsdebatten i Sverige. Kapitlet avslutas med en sammanfattning.

2.1 Rapport beställd av Landskrona stad

Uppsatsen är en utveckling av rapporten *För vi, ungdomar, kan förändra allting genom att börja umgås! En rapport om hur "vi" och "dom" påverkar ungdomars fritid i Landskrona*. Rapporten är skriven av mig tillsammans med Ajmane Peci Lahi, som vid tidpunkten var anställd på Individ- och familjeförvaltningen på Landskrona stad. Den är skriven på uppdrag från Landskrona stads ungdomssamordnare Monika Skowronski Amaral och integrationssamordnare Dragan Kostic. Rapporten undersöker frågeställningen *hur ungdomarnas identitetsskapande och fritid påverkas av segregationen mellan, och föreställningen om, "vi" och "dom"*. Uppsatsen är en utveckling på rapporten då den syftar till att fördjupa den teoretiska förståelsen och att vara mer djupgående i analysen. För en diskussion om hur uppsatsen har påverkats av min relation till Landskrona stad se kapitel 3.

Rapporten beställdes av Landskrona stad då de önskade en djupare förståelse för hur ungdomars engagemang på fritiden ser ut i Landskrona och hur detta engagemang påverkas av segregationen i staden. I maj 2011 publicerades antologin *Hela staden. Social hållbarhet eller desintegration?* av MiV-projektet (Medborgaren i Valfördssamhället) vid Linnéuniversitetet i Växjö. Antologin studerar Landskrona utifrån en rad olika discipliner och undersöker hur de problem som staden står inför idag har uppkommit. Antologin skapar en bred förståelse men har inte undersökt kopplingen mellan ungdomar, fritiden och segregationen och därför fanns ett intresse från Landskrona stad för en sådan rapport.

2.2 Staden i fokus: Landskrona

Detta avsnitt presenterar Landskrona och beskriver kontexten som format uppsatsen. Avsnittet syftar även till att ge kunskap om studier och rapporter som genomförts i Landskrona och som är viktiga för förståelsen av uppsatsens kontext. Avsnittet inleds med en kort introduktion till Landskrona stad. I det andra stycket diskuteras forskning om Landskrona som genomförts av Rädda Barnen och MiV-projektet.

2.2.1 Landskrona i korthet

Landskrona ligger på den skånska västkusten och har pendlingsavstånd till större städer som exempelvis Lund, Malmö, Helsingborg och Köpenhamn. Staden har en växande befolkning som idag når drygt 40 000 invånare, varav tre fjärdedelar bor i staden och resterande bor i de kringliggande byarna. Landskrona har en lång industrihistoria och tillverkningsindustrin dominerar staden men sektorerna handel och transport ger allt fler arbetstillfällen (www.landskrona.se). Socialdemokraterna är det enskilt största partiet men staden styrs av ett borgerligt samarbete. Landskrona har uppmärksammats på grund av Sverigedemokraternas väljarstöd i staden. I förra mandatperioden erhöll partiet tolv av 51 mandat i kommunfullmäktige medan de tappade något i senaste valet (www.landskrona.se).

2.2.2 Studier om Landskrona

Enligt Rädda Barnens rapport (2011) har Landskrona den näst högsta barnfattigdomen i landet. 2008 den låg på drygt 22 procent, vilket är en liten ökning från 2007 och överstiger därmed rikssnittet på drygt elva procent. Enligt Rädda Barnens fattigdomsindex räknas barn i familjer som antingen har låg inkomststandard eller har försörjningsstöd som fattiga. Låg inkomststandard definieras som inkomster som inte täcker skäliga levnadsomkostnader.

Tapio Salonen, professor i socialt arbete, är redaktören bakom antologin *Hela staden. Social hållbarhet eller desintegration?* Salonen (2011:145-175, 335-347) har studerat Landskronas befolkningssammansättning och hur den har förändrats mellan 1991 och 2006. Han delar in befolkningen efter ekonomisk status (resursstark, blandad, resursfattig) och etnisk status (svensk befolkning, integrerad, utländsk bakgrund) (se bilaga 1). De flesta av de områden som 1991 var blandade och integrerade har 2006 blivit resursstarka och dominerade av svensk befolkning eller resursfattiga och dominerade av utländsk befolkning. Områdena har blivit mer homogena utifrån etnisk och ekonomisk status och Landskrona riskerar att bli en tudelad stad. Salonen använder begreppet *desintegration*, som innebär att: ”Staden inte

längre håller samman som social och funktionell enhet” (Salonen 2011:343). Individer och hushåll bor numera allt mer med människor som liknar dem själva och de reser fysiska och mentala barriärer mot en hotande omgivning:

En ökad ojämlikhet i hushållens ekonomiska villkor utgör en väsentlig strukturell faktor för att förstå de spänningar och problem som utpekas i en stad som Landskrona.
(Salonen 2011:340)

Salonen (2011:335-347) menar att det finns ett rykte i Landskrona om ”invandrarproblemet” som innebär att otryggheten, kriminaliteten och fattigdomen i staden beror på ”invandrarna”. Processen sker genom att media och offentliga aktörer både skapar och vidmakthåller schablonbilder. Medie- och kommunikationsforskaren Dino Viscovi (i Salonen 2011:121-142) har undersökt hur berättelsen om Landskrona framförts i det lokala offentliga rummet. Landskronapostens insändare skiljer sig från andra tidningars insändarsidor genom en stark fokus på stadens sociala problem och nästan var fjärde insändare handlar om dessa. Problemet anses vara invandringen och dess konsekvenser. De som främst skuldbeläggs för den negativa utvecklingen i staden är flyktinginvandrarna och gäng bestående av unga ”invandrarkillar”.

Anne Harju (i Salonen 2011:177-189), forskare i socialt arbete vid Malmö Högskola, menar att det finns två berättelser om Landskrona och relationen mellan dess invånare som båda tar sin utgångspunkt i de förändringar staden har genomgått. Dessa förändringar syftar till den strukturella, sociala och ekonomiska omvandlingsprocess som Sverige genomgått de senaste årtiondena. I den *problemorienterade berättelsen* finns en föreställning om att ”det var bättre förr”. Människorna som reproducerar berättelsen känner inte igen sig i ”dom andra”, i människorna med utländsk bakgrund som flyttat in i staden de senaste decennierna och det skapar en känsla av otrygghet. Den *bejakande berättelsen* utgår däremot från en positiv synvinkel där betoningen ligger på de möjligheter, möten och ansvar som den förändrade befolkningsammansättningen medfört. Berättelserna lever sida vid sida och ingen av dem är mer ”sann” än den andra men den problematiserade berättelsen är enligt Harju den som dominerar staden. Den hålls levande genom konstruktion av skillnader mellan ”vi” och ”dom”, vilka i Landskrona utgörs av ”svenskar” och ”invandrare”.

2.3 Tidigare forskning

Detta avsnitt redogör för den forskning och de studier som är väsentliga för förståelsen av uppsatsens problemformulering. Avsnittets första stycke presenterar forskning om ungdomars fritid. I det andra stycket presenteras forskning om deltagandet i det civila samhällets organisationer. Avsnittet avslutas med en redogörelse av integrationsdebatten i Sverige idag.

2.3.1 Studier om ungdomars fritid

Ungdomsstyrelsen har i uppgift att ta fram och förmedla kunskap om ungas levnadsvillkor, samt att följa upp riksdagens och regeringens mål för den nationella ungdomspolitik. Ungdomsstyrelsen utkommer varje år med en fokusrapport. I *Fokus 06 – En analys av ungas kultur och fritid* beskriver de att ungdomar definierar fritid som tid fri från plikter, det vill säga tid som de själva styr över. Fritid kan stå för det oplanerade och okontrollerade, en tid då de inte övervakas av vuxenvärlden (Ungdomsstyrelsen 2006:4).

Per Nilsson (1998:25-51,153-177), professor i pedagogik samt generaldirektör för Ungdomsstyrelsen, menar att identitetsskapandet är en livslång process som sker i relation till andra människor. Han menar att fritiden är högst involverad i identitetsskapandet eftersom individer genom sin fritid kan forma och utveckla varierande bilder av sig själva. Där kan de också få sina olika identiteter exponerade och socialt bekräftade. Nilsson (Ungdomsstyrelsen 2007:13 s. 9-12) menar också att fritidsaktiviteter ofta kategoriseras som *organiserade* eller *oorganiserade* och kopplas samman med olika grupper av ungdomar. Ungdomar som sköter sig i skolan och som är socialt välfungerande och har förtroende för vuxna ägnar sig mer åt strukturerade och målinriktade aktiviteter. Ungdomar som har svårigheter, till exempel i skolan eller socialt, tilltalas mer av de ostrukturerade och spontana aktiviteterna. Nilsson kritiserar denna förklaring och menar att det är en förenkling som bortser från individuella skillnader och att skillnaderna inte är renodlade mellan grupper. Den organiserade fritiden bör inte värderas högre än den oorganiserade, då det är viktigt att ungdomar har möjlighet till båda. Ungdomsstyrelsen (2007:13, s 13-15) lyfter även fram flera argument för den organiserade fritidens betydelse. Fritidsaktiviteter kan exempelvis vara ett sätt att skapa relationer och ungdomar kan därigenom få fler vänner och bygga sociala nätverk. Att delta i vuxenledda, strukturerade fritidsaktiviteter som ställer krav på koncentration och ansträngning leder ofta till en gynnsam social utveckling för ungdomar. Fysisk aktivitet minskar ångest och depression och kan även bidra till social integration.

2.3.2 Deltagandet i civilsamhället

År 2009 överlämnade regeringen propositionen *En politik för det civila samhället* till riksdagen (2009/10:55). I propositionen förs en diskussion om *socialt kapital* enligt statsvetaren Robert Putnams (1996) definition och i propositionen framhålls att arbetet inom det civila samhället är ett viktigt bidrag till skapandet av socialt kapital. I propositionen skrivs att det är en målsättning för politiken för det civila samhället att befolkningens engagemang ska ligga på en hög nivå för befolkningen generellt sett.

Kritik har riktats mot denna syn på socialt kapital. I juni 2006 fick Ersta Sköndal högskola i uppdrag av regeringen att undersöka vad som utmärker den del av befolkningen som inte arbetar frivilligt, inte ingår i sociala nätverk och inte heller utför informella insatser åt släkt och vänner. Det resulterade i studien *Delvis ensam – En studie av människor som inte deltar i föreningslivet* som menar att det finns uppenbara selektionsmekanismer inbyggda i föreningslivet: ”Lika ”naturligt” som det framstår för vissa medborgare att arbeta frivilligt, ingå i sociala nätverk och göra anhöriginnsatser, lika ”onaturligt” verkar det framstå för andra” (Olsson 2007:50). Studien menar att rekryteringen till föreningar och organisationer sker efter en likhetsprincip, homosocialitet. Det innebär att de rekryterar nya medlemmar och frivilligarbetare som är väldigt lika dem som redan finns i organisationen och utesluter grupper som inte liknar dem. Föreningslivet skulle kunna vara en utjämnande faktor men det verkar inte vara det. Det finns till för de som redan är socioekonomiskt och socialt etablerade medan stora grupper systematiskt står utanför (Olsson 2007:41-50).

2.3.3 Integration och svenskhet

Masoud Kamali, professor i socialt arbete, och Paulina de los Reyes, professor i ekonomisk historia, har på regeringens uppdrag skrivit rapporten *Bortom Vi och Dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering* (2005:41). I rapporten kritiserar de den svenska integrationspolitiken och menar att den vilar på människors olikheter. Integrationstänkandet utgår ifrån två rangordnade kategorier, ett ”vi” och ett ”dom” där ”vi” (svenskar) är de som ska integrera, och ”de andra” (invandrare) är de som ska integreras. Individer måste placera sig i någon av kategorierna, svensk eller invandrare. Genom denna uppdelning fastställs svenskheten som norm, vilket i sin tur bidrar till att den invandrade befolkningen hamnar i utanförskap. Emellertid är svenskhet inte en fastställd identitet utan är kopplad till privilegierade positioner som är omöjliga för andra att nå. Kamali och hans utredning om diskrimineringsfrågor, vilken *Bortom Vi och Dom* är en del av, har

diskuterats och kritiserats av andra forskare, bland annat av statsvetaren Bo Rothstein (www.gp.se.) och av Timbro (2006:8). Kamali och de los Reyes diskussion om svenskhet och integrationstänkandet är emellertid intressant för denna uppsats.

Statsvetaren Andreas Johansson Heinö (2011) för ett liknande resonemang som Kamali och de los Reyes och menar att begreppet integration är starkt förknippat med identitet. Integrationspolitikens utmaning är att öka acceptansen för att människor är svenskar *och* något annat. Mångfaldiga identiteter möter motstånd: ”Människor ska vara svensk *eller* någonting annat, inte svensk *och* någonting annat” (Johansson Heinö 2011:42). Det är problematiskt eftersom den dominerande synen på svenskhet gör det svår att kombinera en identitet med andra identiteter. Integration är svårt att avskilja från identitet på grund av att ”svensk” och integrerad hör ihop, det vill säga att den som är integrerad är ”svensk” och den som inte är ”svensk” inte är integrerad.

Diskussionen om svenskhet förs även i rapporten *Bortom vi och dom*. Genusvetaren Katarina Mattsson (SOU:2005:41 s. 139-157) menar att det finns en föreställning om vilka ”vi” är och att det finns tydliga utseendebaserade föreställningar om svenskhet, att se ”svensk” ut likställs med att vara blond och blåögd. Att vara ”svensk” innebär inte en automatisk följd av att vara född i Sverige. de los Reyes menar att det inte finns kriterier, som till exempel att ha svenskt medborgarskap, som är tillräckliga för att bli sedd och accepterad som ”svensk”. Kategorierna ”svensk” och svenskhet skapas genom en särskiljande process av inkludering och exkludering och skapar invandrarskap som ett problem och en motsättning till en idealiserad svenskhet (de los Reyes i SOU 2005:41 s.233-258).

2.4 Sammanfattning

Kapitlet beskriver uppsatsens kontext och bakgrund. Uppsatsen är en utveckling på en rapport beställd av Landskrona stad. Landskrona har enligt Rädda Barnen den näst högsta barnfattigdomen i landet. Enligt Salonen blir staden desintegrerad och riskerar att bli tudelad. Harju menar att den problematiserande berättelsen, enligt vilken ”det var bättre förr” dominerar staden. Enligt forskning om ungdomars fritid är fritiden involverad i ungdomars identitetsskapande samt att det finns organiserad och oorganiserad fritid. Tidigare forskning visar även att det råder homosocialitet föreningslivet ifråga om vilka som är medlemmar. Integrationsdebatten i Sverige diskuterar att det är ”svenskarna” som ska integrera och ”invandrarna” som ska integreras samt att svenskheten är norm och att det finns utseendebaserade föreställningar om svenskhet.

KAPITEL TRE:

Metodologiska utgångspunkter

Kapitlet är indelat i tre delar, där den första diskuterar uppsatsens syn på kunskap och den sociologiska metoden. Det andra avsnittet redogör för uppsatsens genomförande och hur empirin samlats in och analyserats. I det tredje avsnittet förs en kritisk diskussion om uppsatsens genomförande och tillförlitlighet. Kapitlet avslutas med en sammanfattning.

3.1 Val av metod och epistemologi

Avsnittet beskriver uppsatsens val av metod och syn på epistemologi och ontologi. I avsnittets första del diskuteras epistemologi och ontologi samt användningen av hermeneutik. I den andra delen förs en diskussion om ståndpunktsteori och hur den används i uppsatsen.

3.1.1 Tolkning och förförståelse

Sociologen Karin Widerberg (2002:15-32) menar att den kvalitativa forskningens ontologi innebär att människan ses som en helt och hållet unik varelse (i förhållande till djuren). Därför måste särskilda metoder som är anpassade till människan som studieobjekt utvecklas. Denna ontologi utgör en förutsättning för den kvalitativa forskningen och dess epistemologi. Den innebär också att forskaren som människa sätts i fokus och Widerberg menar att det är ett utmärkande steg för den kvalitativa forskningen att synliggöra forskarens roll i forskningsprocessen. Det är särskilt viktigt inom det hermeneutiska perspektivet. Denna uppsats har en hermeneutisk ansats vilket innebär att den är intresserad av att tolka, klargöra och utsäga förståelse och kunskap (Widerberg 2002:15-32). Hermeneutiken är en tolkningslära som baserar sig på vissa grundläggande antaganden och föreställningar. I dessa ingår att: 1) mening skapas, framträder och kan bara förstås i ett sammanhang eller en kontext 2) i all tolkning och förståelse är delarna beroende av helheten och omvänt 3) all förståelse förutsätter eller bygger på någon typ av förståelse, det vill säga de ”glasögon” – den referensram, teori och liknande – genom vilka vi betraktar ett fenomen 4) varje tolkning föregås av vissa förväntningar eller förutfattade meningar. Widerberg menar att den

hermeneutiska forskaren därför bör klargöra den förförståelse och de förväntningar hon tar med sig in i forskningsprocessen. Ju mer utförligt och noggrant forskaren redovisar dessa grundantaganden, desto tydligare blir alla moment i tolkningsprocessen.

Det gör kunskapen både mer nyanserad och lättare att värdera, och därmed också mer tillförlitlig när det gäller kunskapsanspråken. (Widerberg 2002:26)

De två första antagandena handlar om kontexten som intervjupersonerna befinner sig i och denna kontext beskrevs i avsnitt 2.2. De två sistnämnda antaganden handlar om min förståelse av intervjupersonerna och deras kontext. Widerbergs resonemang kan jämföras med sociologen Patrik Aspers (2007:33-57) diskussion om första och andra ordningens konstruktioner. *Första ordningens konstruktioner* innebär meningen aktören skapar, alltså dennes uppfattning av verkligheten. *Andra ordningens konstruktioner* innefattar forskarens förståelse för denna mening. Förståelsen får forskaren genom teori, empiri och sin egen vardagliga förförståelse. Den vardagliga förförståelsen en oundviklig del av att nå förståelse. Forskaren måste använda förståelsen, vilken hon förvärvat genom att leva som en människa bland andra i samhället, i sin interaktion med aktörerna och fältet. Forskaren har även en teoretisk förförståelse, vilken också är en nödvändig del av den tolkning som skapar förståelse. Den andra ordningens konstruktioner, det vill säga min förförståelse hämtar jag alltså från mina egna erfarenheter och vardagsupplevelser men även från empirin och teorin. Min målsättning är att beskriva min egen förförståelse så utförligt som möjligt i detta kapitel och att kontinuerligt ifrågasätta mitt eget förhållande till och påverkan på intervjupersonerna.

3.1.2 Ståndpunktsteori

Uppsatsen är inspirerad av feministisk teori och analys då den dels använder begreppet intersektionalitet för att förstå hur socioekonomisk klass och etnicitet gemensamt skapar maktstrukturer. Uppsatsen grundas också på ett *ståndpunktsteoretiskt* angreppssätt. Den feministiska ståndpunktsteorin uppstod under kvinnorörelsen på 1970-talet och härstammar från marxistisk teori om hur förtryckta grupper i samhället har specifika erfarenheter och insikter på grund av sin position som underordnade. De överordnade kan, på grund av sin position, inte erhålla dessa kunskaper. Den feministiska ståndpunktsteorin menar att kvinnor på grund av sin underordnade position gentemot män har särskilda insikter (Smith 2005:7-26). Jag menar att ungdomar är en underordnad grupp i samhället på grund av gruppens bristande demokratiska rättigheter. Studien *Ungdomars politiska villkor* (2011:14-19), framtagen av

organisationerna Svea, Centrum mot rasism och Rädda Barnens Ungdomsförbund, menar att det finns en åldersmaktordning, genom vilken barn och ungdomar är underordnade. Genom ståndpunktsteorin kan ungdomars specifika erfarenheter och insikter av sin position som ungdomar upptäckas och förstås. Ungdomar har särskilda kunskaper och upplevelser som vuxna inte har och därför är det viktigt att förstå ungdomarnas ståndpunkt, det vill säga deras förståelse av verkligheten. Ståndpunktsteorin används i denna uppsats genom att ungdomarna definierar problem och även finner lösningar på dem (se vidare i avsnitt 5.4). Ungdomarnas berättelse står också i fokus. Enbart ungdomar har intervjuats för uppsatsen då den söker deras förståelse av sin verklighet och inte vuxnas beskrivning av denna. I denna diskussion är det förstås även viktigt att se till min egen roll för uppsatsen, vilket jag återkommer till i avsnitt 3.3.3.

3.2 Genomförandet av uppsatsen

Detta avsnitt beskriver hur uppsatsen genomförts och inleds med en diskussion om samarbetet med Landskrona stad. Därefter följer en redogörelse för hur urvalet av intervjupersoner genomförts och de svårigheter som uppkommit i processen. I det tredje stycket diskuteras genomförandet av intervjuerna och hur dessa strukturerats. Avsnittet avslutas med en diskussion om behandlingen av empirin och hur de genomförda intervjuerna analyserats.

3.2.1 Samarbete med Landskrona

Under våren 2011 skrev jag, tillsammans med Ajmane Peci Lahi, rapporten *För vi, ungdomar, kan förändra allting genom att börja umgås! En rapport om hur "vi" och "dom" påverkar ungdomars fritid i Landskrona* på beställning av Landskrona stad. Då rapporten ligger till grund för denna uppsats har planering och genomförandet av uppsatsen skett i samarbete med Ajmane och i samråd med Landskrona stads ungdomssamordnare och integrationssamordnare. Vi fyra har fört diskussioner om rapportens syfte, frågeställning, urval, teorival, analys och slutsats. Ajmane och jag har tillsammans rekryterat personer att intervjua, skapat en intervjuguide, genomfört intervjuer, studerat teorier och analyserat empirin. Ajmane har godkänt att hennes intervjuer och transkriberingar används i denna uppsats. Teoriavsnitt och analys av empirin författades till största delen av mig och Ajmane tillsammans och jag har valt att skriva om de flesta texterna för att anpassa dem till uppsatsen. Samarbetet med Landskrona främst gett positiva konsekvenser för denna uppsats. Det har

framförallt inneburit att jag fått kunskap om Landskrona som varit viktigt för min förståelse för frågeställningen och intervjupersonerna. De har förmedlat kontakter och kunskap om betydelsefulla studier. Samarbetet har även inneburit en möjlighet för mig att diskutera alla steg i genomförandet av uppsatsen med andra personer som också är insatta i kontext och teorier. Det har också inneburit att analysen av empiri gjorts grundligt, då empirin först analyserats av mig och Ajmane tillsammans för att sedan åter analyseras av mig inför uppsatsen. Det ”dubbla” arbetet jag genomfört innebär att texter, teorier och empiri analyserats och omformulerats flertalet gånger.

Det finns givetvis även negativa aspekter av samarbetet. Min uppsats kan ifrågasättas utifrån vilka delar av analysen som kommit från mig, vad som kommit från Ajmane och vad som kommit från ungdomssamordnaren och integrationssamordnaren. Givetvis bär uppsatsen spår av alla deras tankar och idéer eftersom de har påverkat mitt sätt att tänka och därmed texten som skrivits. Att dra en gräns mellan vad som varit mina idéer och vilka som är Ajmanes är omöjligt då de flesta formulerats gemensamt och med hjälp av den andres kritiska frågor. Inspiration och idéer från andra finns alltid i en uppsats eller studie. Det kommer från studiekamrater, handledare, korrekturläsare och vänner. I denna uppsats är påverkan mer påtaglig och uttalad.

En annan negativ aspekt av hur samarbetet med Landskrona har påverkat uppsatsen är att beställarna av rapporten har påverkat mig i arbetet. Som tjänstemän i kommunen har de god kännedom om Landskrona och har på så vis kunnat ”färga” mig med sina uppfattningar och övertygelser om vilka problem som finns och hur de ska lösas. De har haft idéer om vilka ungdomar som ska intervjuas och varför. Jag har valt att se beställarna som vad Aspens (2007:59-99) benämner som *informanter*. En informant kan underlätta forskarens arbete på fältet genom att ge viktiga tips och råd och de kan även agera som bollplank. En nackdel med informanter är att forskaren tilldelar deras utsagor en privilegierad status i det empiriska materialet. Jag har lyssnat och uppskattat mina informanternas råd och idéer men varit medveten om deras egna agendor och inblandning i fältet. Därför har jag till stor del uteslutit dem från urvalsprocessen och valt att grunda denna i samhällsvetenskaplig metodteori.

3.2.2 Urval

Sociologen Martyn Denscombe (2009:52-54) menar att de intervjupersoner som väljs ut till den kvalitativa forskningsprocessen inte nödvändigtvis är representativa eller typiska enheter. Det är mer troligt att det kvalitativa urvalet försöker inkludera speciella enheter, det vill säga

sådana som är extrema, ovanliga, bäst eller sämst. Det gör det möjligt för den kvalitativa forskaren att få maximal variation i de data som samlas in; ett brett spektrum istället för en smalt fokuserad informationskälla. Detta stämmer överens med den kvalitativa forskningens anda och dess strävan efter förklaringar som inrymmer komplexitet, subtiliteter och till och med motsägelser. Aspers (2007:59-99) förespråkar en liknande syn på det kvalitativa urvalet och menar att forskaren identifierar ett antal egenskaper utifrån teorin eller under fältarbetet och att personer eller situationer som äger dessa egenskaper bör granskas närmare. Forskaren inleder arbetet med att använda egenskaper som är lätta att identifiera och med utgångspunkt från dessa undersöka dem hon är intresserad av.

Denna uppsats söker att beskriva relationen mellan ”vi” och ”dom”, som i Landskronas fall handlar om ”svenskar” och ”invandrare” och därför är det viktigt att finna ungdomar från båda grupperna. Därmed är etnicitet en väsentlig egenskap för urvalet. Den socioekonomiska klassens betydelse i Landskrona framkommer i både Salonens (2011) studie och i Rädda Barnens barnfattighedsrapport (2011). Det är viktigt för denna uppsats att intervjua ungdomar med olika ekonomiska förutsättningar, eftersom det även innebär olika förutsättningar ifråga om fritidsaktiviteter. Uppsatsen är även intresserad av att undersöka ungdomars fritid och därför är det väsentligt att finna intervjupersoner med olika erfarenheter av föreningsliv och fritidsengagemang. Slutligen specificeras intervjupersonernas ålder, eftersom gruppen ”ungdomar i Landskrona” är stor och differentierad.

Det första steget i urvalsprocessen styrdes av ungdomarnas ålder och uppsatsen avgränsas till elever som läser första året på gymnasiet och som är sexton till sjutton år gamla. Denna grupp har valts för att den nationella statistiken om ungdomar oftast börjar från sexton års ålder (se exempelvis Ungdomsstyrelsen 2006:4). Forskning visar att den socioekonomiska klassen påverkar ungdomars val av gymnasieprogram (se exempelvis Sandell, 2007) då ungdomar från en högre socioekonomisk klass oftare söker sig till teoretiska program. Därför söktes intervjupersoner i både praktiska och teoretiska gymnasieprogram. Det teoretiska programmet valdes slumpmässigt och blev det samhällsvetenskapliga. Att byggprogrammet och barn- och fritidsprogrammet valdes beror på att kontakt redan etablerats med lärare, kuratorer och rektorer för dessa program. Det slutliga urvalet skedde genom besök i klasserna.

Då skolor och program hade valts ut kontaktades rektorer och kuratorer för att få tillstånd att besöka klasser. Kontakten skedde genom personliga möten då rektorn/kuratorn även fick ett informationsblad som beskrev rapporten och uppsatsen (se bilaga 2). Rektorerna/kuratorn förmedlade sedan kontakten med lärare för klasserna. Sammanlagt besöktes fem klasser; en på barn- och fritidsprogrammet, två på byggprogrammet och två på

samhällsvetarprogrammet. Vid besöken i klasserna erhöll eleverna information om rapporten och uppsatsen och ombads fylla i ett frågeformulär (se bilaga 3). Frågeformuläret ställde frågor om elevernas bakgrund och fritidsvanor och ifall de ville ställa upp på en intervju. Ungefär 20 av 60 ungdomar tackade ja till intervju. Av dessa valdes elever ut till intervju grundat på bostadsområde och intervjupersoner söktes från både resursstarka och resurssvaga områden (Salonen 2011:145-175), då detta påvisar den socioekonomiska klassen. Vid urvalet söktes även en spridning ifråga om kön, etnicitet och medlemskap i förening/aktivitet på fritiden.

Denscombe (2009:52-54) menar att den kvalitativa forskningsprocessen är en ”upptäcktsprocess” och det innebär att urvalets storlek och sammansättning inte är förutsägbart från början. Detta upptäcker forskaren under processen genom att granska den tillgängliga tiden och de resurser som finns till förfogande. Urvalets storlek och sammansättning har förändrats vid flertalet tillfällen då bortfall skett. Ett bortfall skedde då flera av ungdomarna som fyllde i enkäten visade sig bo utanför Landskrona kommun. Efter kontakten med ungdomarna i klassrummen ringdes eller mejlades de som visat intresse för intervjuer. Här skedde ett andra bortfall då vissa tappat intresset medan andra inte dök upp på bestämd intervjutid. Intervjuer genomfördes med elva ungdomar. Fem av intervjuerna genomfördes av mig och fyra av Ajmane, medan en intervju genomfördes tillsammans och med två intervjupersoner. Nästan dubbelt så många tjejer som killar intervjuades. Det beror på att det i klasserna totalt sett fanns färre killar än tjejer, samt att bortfallet bland killarna blev större. Sex av intervjupersonerna är etniska svenskar, det vill säga, minst en av deras föräldrar är födda i Sverige. Fem av intervjupersonerna är ”invandrare”, det vill säga de själva eller båda deras föräldrar är födda utomlands (Ungdomsstyrelsen 2010:9 s.12). Fyra av intervjupersonerna bor i ett resurssvagt område, två bor i ett resursstarkt område och fem bor i en kyrkby. Kyrkbyarna ligger utanför staden och Salonen (2011:145-175) menar att de är resursstarka områden. Fyra av intervjupersonerna är inte medlem i en förening. Underrepresenterad bland intervjupersonerna är ”invandrarkillar” och överrepresenterade är etniskt svenska tjejer. Målet med urvalet var att finna intervjupersoner som lever i olika sociala världar, det vill säga att få en variation bland intervjupersonerna (jmf Denscombe 2009:52-54, Aspers 2007:59-99). För en presentation av intervjupersonerna, se bilaga 4. Genom urvalet har uppsatsen fått en komplex beskrivning av Landskrona vilken diskuteras i kapitel 5.

3.2.3 Intervjuer

Intervjuerna genomfördes individuellt, med ett undantag då jag och Ajmane tillsammans intervjuade Blerta och Alma. Intervjuerna har genomförts på den skola intervjupersonen går på eller på vårt kontor och det är ungdomarna som valt plats och tid.

Intervjuerna är *tematiskt öppna intervjuer*, en intervjutyp hämtad från Aspers (2007:133-154). Denna intervju är öppen på det sätt att intervjuaren hela tiden söker utveckla samtalet med den som intervjuas. Samtidigt finns en struktur då intervjuaren har identifierat ett antal teman som hon avser att utreda under intervjun. De valda temana är knutna till teorin men teorin sätts till sidan under själva intervjuarbetet, annars finns en risk för en alltför strukturerad intervju. Intervjuerna har fokuserat på åtta teman; fritid, föreningsliv, identitet, vänner, ”vi” och ”dom”, upplevelse av Landskrona, ungdomars roll i Landskrona och integration (se intervjuguide i bilaga 5). För att göra intervjupersonen bekväm inleddes intervjuerna med frågor om intervjupersonens bakgrund. Vad intervjupersonen väljer att berätta ger intervjuaren intressant information om vem intervjupersonen är och vilka frågor som kan ställas senare under intervjun (Sjöberg i Sjöberg och Wästerfors 2008:15-40). Efter frågor om intervjupersonens bakgrund fördes intervjun in på ett tema i taget. Ibland förde intervjupersonen själv in samtalet på ett tema, som när Alma och Blerta talar om vad de gör på fritiden och sedan för in intervjun på att arbetsmarknaden är diskriminerade mot ”invandrare”. Aspers (2007:133-154) menar att när intervjupersonen för in intervjun i en ny riktning visar det vad de tycker är viktigt. Det fanns en logik bakom ordningen på temana då intervjupersonen till en början fick prata om sig själv, sin fritid och vänner för att sedan komma in på frågor om ”vi” och ”dom” och integration. Dessa två teman var de känsligaste då en del intervjupersoner hade starka upplevelser medan andra hade starka åsikter. Dessa teman placerades i slutet av intervjun när en djupare kontakt har upprättats mellan intervjuare och intervjuperson (Aspers 2007:133-154).

3.2.4 Behandling av empiri

Intervjuerna transkriberades löpande. Genom att transkribera och till viss del analysera en intervju innan nästa genomfördes kunde intervjuguiden hela tiden utvecklas. Psykologen Steinar Kvale (1997:139-158) menar att en transkribering innebär att översätta intervjun från ett språk till ett annat – från talspråk till skriftspråk. När forskaren börjar transkribera bör hon fundera på hur noggrann denna ska vara och graden av detaljrikedom beror på vad intervjun ska användas till. Jag och Ajmane transkriberade de intervjuer vi själva genomfört. Vi valde

att fokusera på att få fram innebörden av vad intervjupersonen sagt och översätta talspråket till ett skriftspråk som är förståeligt även för den som inte gjort intervjun. De citat som används i uppsatsen har gjorts så tydliga som möjligt, givetvis utan att förändra vad intervjupersonen sagt.

När intervjun transkriberats bör forskaren koda och klassificera dessa. Detta sker genom att forskaren först bryter ner texten i analysenheter som sedan kategoriseras. Vanligen utgörs analysenheterna av vissa speciella idéer och företeelser som förekommer i intervjuerna (Denscombe, 2000:203-279). Intervjuerna har främst kategoriserats utifrån två större analysenheter; *fritid och identitet* samt *”vi” och ”dom”*. Amjane har främst fokuserat på temat *”vi” och ”dom”* medan jag till en början fokuserade på fritid och identitet. Analysenheterna analyserades utifrån de teorier som studerats och diskuteras i kapitel 4. Empirin presenteras i kapitel 5 där de mest intressanta och viktiga citaten valts ut från intervjuerna.

3.3 Reflektion och diskussion

Syftet med detta avsnitt är att kritiskt diskutera metoden och genomförandet av uppsatsen. Inledningsvis diskuteras för- och nackdelar med att använda intervjuer och frågeformulär som metod. Därefter diskuteras tillförlitlighet och generaliserbarhet både utifrån den sociologiska diskussionen om begreppen samt hur de tillämpas i uppsatsen. I det tredje stycket diskuteras min roll och hur min person kan ha påverkat intervjupersonerna. Slutligen diskuteras de etiska aspekter som en uppsats bör ta hänsyn till och hur denna uppsats förhåller sig till dessa.

3.3.1 Intervjuer som metod

Uppsatsen har genomförts genom intervjuer med ungdomar. Metoden har valts eftersom den ger möjlighet att erhålla en djupare förståelse och insikt i ungdomarnas verklighet, erfarenheter och åsikter (Widerberg 2002:65-70, Denscombe 2009:231-270). Fördelar med intervjuer är att intervjupersonerna har möjligheten att utveckla sina åsikter och förklara sina synpunkter. Intervjuer kan också vara en givande upplevelse för intervjupersonen, då denna ges tillfälle att prata utförligt om sig själv och sina idéer med någon vars uppgift är att lyssna och notera utan att vara kritisk (Denscombe 2000:130-163). Nackdelar med att använda intervjuer som metod är att de är tidskrävande. Tillförlitligheten till en intervju kan ifrågasättas då den insamlade informationen till stor del är unik på grund av den speciella

kontexten och de specifika individer som deltar. Det finns även en risk att intervjupersonerna känner sig hämmade av bandspelaren eller att de blir påverkade av forskarens personliga identitet. Intervjuarens påverkan på intervjupersonen diskuteras vidare i stycke 3.3.3.

I urvalsprocessen användes även ett frågeformulär, vilket Widerberg (2002:71-89) menar kan vara till hjälp då intervjupersoner rekryteras. Genom ett frågeformulär kan forskaren välja ut personer med de karakteristika hon önskar belysa. Forskare vill ofta belysa olika typfall eller kategorier för att få bredd och variation i materialet. Ett frågeformulär ger även bakgrundsinformation som kan vara användbar vid intervjun och hjälper forskaren att utforma intervjuens innehåll.

3.3.2 Tillförlitlighet och generaliserbarhet

Det förs en livlig diskussion inom den kvalitativa forskningen angående begreppen validitet (mäts det som avses att mätas?) och reliabilitet (hur väl mäts det som mätas?) som handlar om ifall dessa är relevanta begrepp för den kvalitativa forskaren eller inte. Denscombe (2009:367-402) förespråkar en granskning av forskningens validitet, tillförlitlighet, generalisering och objektivitet och hämtar sin inspiration från pedagogerna Egon Guba och Yvonna Lincoln (1985). Widerberg (2002:15-32) och Katarina Jacobsson, docent i sociologi, (i Sjöberg och Wästerfors 2008:162-183) menar att validiteten och reliabiliteten inte är relevanta för den kvalitativa forskningen då forskningens mål inte är att forskaren ska kunna vara utbytbar eller att det på förhand är bestämt vad forskningen ska mäta. De båda sistnämnda förespråkar dock en ”metodologisk medvetenhet” och att den ska vara saklig och tillförlitlig. Forskaren bör fortlöpande dokumentera och reflektera över sina val och tolkningar under forskningsprocessens gång, samt redogöra för sin studies metodologiska problem. Det är vad jag avser att göra i detta kapitel. Jag anser det vara väsentligt att diskutera vilken betydelse jag och Ajmane, i egenskap av intervjuare, har haft för forskningsprocessen. Det handlar om vad Denscombe (2009:367-402) skulle beskriva som *objektivitet*, vilket diskuteras i nästkommande stycke. Dessförinnan vill jag kort diskutera uppsatsens *generaliserbarhet*. Liksom när det gäller begreppen reliabilitet och validitet råder det oenighet kring hurvida den kvalitativa forskningen bör eftersöka generaliserbarhet eller inte. Jacobsson (i Sjöberg och Wästerfors 2008:162-183) menar att den kvalitativa forskningens mål inte är att vara generaliserbar. Denscombe (2009:367-402) förespråkar Lincoln och Gubas (1985) begrepp *överförbarhet*, det vill säga i vilken utsträckning fynden skulle kunna överföras till andra fall. Denna uppsats är överförbar till andra studier som vill förstå både hur föreställningen om ”vi”

och ”dom” påverkar ungdomars liv. Den är överförbar till studier som vill skapa större förståelse för ungdomars fritid och hur den påverkas av samhällets strukturer.

3.3.3 Objektivitet

Objektivitet handlar enligt Denscombe (2009:367-402) om hur forskarens ”jag” påverkar studien. Forskarens identitet, värderingar och övertygelser kan inte elimineras från den kvalitativa studien och de spelar en roll i produktionen och analysen av empiri. Därför bör forskaren redogöra för hur dennes personliga erfarenheter och sociala bakgrund format forskningen. Jag är 26 år och kan nästan definieras som en ungdom enligt Ungdomsstyrelsen (se exempelvis Ungdomsstyrelsen 2006:4). I relation till ungdomarna som jag intervjuat är jag dock överordnad genom min ålder och detta har givetvis betydelse för vilka frågor jag ställer och vilka svar jag får. Likaså har även mitt kön, min etnicitet och min socioekonomiska klassbakgrund betydelse. Jag är etnisk svensk medan Ajmane, som jag genomförde intervjuerna tillsammans med, är född på Balkan. Att vi har olika etniska bakgrunder har troligtvis påverkat hur ungdomarna svarat på våra frågor. Från Ajmanes intervju med Carl läser jag följande:

Jag själv har INTE PROBLEM MED INVANDRARNNA som sköter sig (han tittar på intervjuaren) de jobbar samma, betalar samma skatt. Folk som bara förstör de kostar bara pengar de kan lika bra åka ut från landet tycker jag.

Ajmane beskriver efter intervjun att hon upplevde att Carl genom sin blick menade att hon var en ”okej invandrare” eftersom hon har ett jobb. I denna situation påverkade Ajmanes etnicitet Carls beteende eftersom han kände sig tvungen att förklara att han inte hade problem med ”invandrare” som är som henne. Att jag är etnisk svensk och har ett utseende som stämmer överens med min etnicitet är något som jag upplevde påverkade Tina i hur öppet hon uttryckte sig om ”invandrare”:

(Vi pratar om vilka som ska komma till ett ungdomsforum)

Dom som har emot svenskar så att vi får veta vad dom har emot oss, varför de beter sig... så att vi sen kan förklara att ”vi är inga sexobjekt, vi är inga horor”.

Liksom det är det där med att dom [invandrartjejerna] kollar en och så skrattar dom och säger nåt på sitt språk och så liksom ”nu snackar dom skit, okej”. Därför umgås jag aldrig med dom privat.

I båda citaten uttrycker sig Tina utan omsvep om hur ”invandrarna” är och hur de beter sig. Även om Tina är en frispråkig person ifrågasätter jag om hon uttryckt på samma vis om Ajmane haft intervjun med henne. Eftersom jag och Ajmane har olika etnicitet går det till viss del att analysera vilken betydelse den haft och ge exempel, likt de ovanstående. Vi har dock samma kön, klassbakgrund och nästan samma ålder och betydelsen av dessa faktorer framträder därmed inte lika tydligt. Jag kan bara anta att de har samma betydelse, att ungdomarna påverkats av att jag är äldre än dem och att tjejerna och killarna uppfattat intervjuerna olika. Något som går att upptäcka är betydelsen av min socioekonomiska klassbakgrund och min akademiska utbildning. Det märks i det språk jag använder och hur jag formulerat frågorna. Genom mitt akademiska språk skapas en maktsituation gentemot intervjupersonerna, där jag kan få dem att känna sig underlägsna genom att använda svåra begrepp och formuleringar. Jag försökte under intervjuerna att formulera mig enkelt och begripligt vilket inte alltid lyckades:

I: *Vad är din uppfattning om ordet integration, vad betyder det?*

T: *Jag vet inte ens vad det betyder.*

När jag frågar Tina vad integration betyder antar jag att hon är bekant med begreppet. Jag antar även att hon har en personlig uppfattning av begreppet. Aspens (2007:133-154) menar att det är svårt att helt undvika en maktobalans men att forskaren bör reflektera över obalansen och skapa en atmosfär som underlättar samtalet. Intervjun med Tina var den första jag genomförde och för att undvika denna maktobalans i kommande intervjuer omformulerade jag min fråga till ”känner du till begreppet integration?” för att sedan kort beskriva begreppet om de inte kände till det.

3.3.4 Etiska aspekter

Kvale (1997:97-111) framhåller tre etiska aspekter som forskaren bör uppfylla: informerat samtycke, konfidentialitet och konsekvenser. *Informerat samtycke* innebär att intervjupersonen ska vara informerad om undersökningens generella syfte, hur den är upplagd och vilka fördelar och risker som är förknippad med den och att de deltar frivilligt. Som nämnts tidigare fick både skolpersonal och elever information om uppsatsens generella syfte. Ungdomarna bestämde själva om de ville ställa upp på en intervju och inför varje intervju har ungdomarnas föräldrar kontaktats och gett sitt medgivande till att deras barn intervjuas och att intervjun spelas in, samt att intervjun används i uppsatsen.

Konfidentialitet innebär att privata data som identifierar intervjupersonen inte kommer att presenteras (1997:97-111). Uppsatsens intervjupersoner har lovats anonymitet, därför har samtliga ungdomar fått fingerade namn. Namnen har valts slumpmässigt men med tanken att etniciteten kan urskiljas från namnet, eftersom etnicitet är av betydelse för rapporten. En av ungdomarna har själv önskat sitt namn, vilket vi har tagit hänsyn till, se bilaga 4.

Konsekvenser innebär de fördelar och nackdelar intervjupersonen kan uppleva i samband med undersökningen. Kvale (1997:97-111) menar att det idealistiska fallet är att det råder ömsesidighet mellan vad intervjupersonen ger och vad de mottar genom sitt deltagande. Intervjupersonen kan uppleva en intervju som positiv då de får möjligheten att prata om sig själva med en person som lyssnar. Samtidigt kan en intervjus öppenhet och intimitet innebära att intervjupersonen säger saker som denne senare kommer att ångra, och därför bör intervjuaren vara försiktig med känsliga frågor. Vilka frågor som är för känsliga och vad intervjupersonen kan ångra efter intervjun upplever jag som intervjuare vara svårt att säkert veta. Det är emellertid särskilt viktigt att ta hänsyn till detta i intervjuer med ungdomar. Därför försökte jag som intervjuare att inte pressa intervjupersonen i svåra frågor eller ifrågasätta dem för hårt. I intervjun med Johanna märkte jag att hon upplevde en del frågor som svåra och känsliga. Som när vi talar om uppdelningen mellan ”svenskar” och ”invandrare”:

I: *Vad tror du att det beror på?*

J: *Jag vet inte... om man gått på samma skola tror jag inte att det är något problem. Men om vi kommer och har gått på en skola där det inte gått några invandrare så blir det ju så... jag vet inte hur jag ska förklara...*

I: *... då kommer ni och så har ni redan lärt känna varandra?*

J: *Ja... typ så... det var svårt att förklara...*

I: *Ja, jag förstår det! Det är svåra frågor, en del! ... Tycker du att det är någon skillnad på ungdomar från olika delar av staden?*

Johanna tycker att det är jobbigt att svara på frågan och jag försöker till en början få henne att utveckla sitt resonemang men när hon tvekar och känner sig osäker vill jag inte få henne att känna sig pressad eller bortkommen. Därför väljer jag att förtydliga att det är svåra frågor för att sedan gå vidare med en ny fråga.

3.4 Sammanfattning

Kapitlet beskriver uppsatsens metodologiska utgångspunkter. Uppsatsen har en hermeneutisk ansats, använder intervjuer som främsta metod och har ett ståndpunktsteoretiskt angreppssätt. Det sistnämnda används för att fokusera på ungdomars särskilda kunskaper och uppfattning av verkligheten. Uppsatsen har genomförts i samarbete med Landskrona stad och forskningsprocessen har planerats i samråd med dem och därmed är det svårt att dra en gräns mellan vilka tankar och idéer som ursprungligen är mina. Urvalet av intervjupersonerna har genomförts utifrån ålder, socioekonomisk klass, etnicitet, bostadsområde och sysselsättning på fritiden. Bortfall har skett och etniskt svenska tjejer är därför överrepresenterade i uppsatsen. Intervjuerna är utformade utifrån åtta teman och de analyserades utifrån främst två större analysenheter. Uppsatsen är överförbar till andra studier som har liknande syfte, metod och urval. Min och Ajmanes ålder, kön och etnicitet har påverkat ungdomarna ifråga om hur de svarat på frågorna och hur öppna de känt att de kan vara i intervjun. Uppsatsen har tagit hänsyn till etiska aspekter i form av informerat samtycke, konfidentialitet och konsekvenser. Det innebär att ungdomarna har ställt upp frivilligt på intervjuerna, de är anonyma och att de inte har pressats i känsliga frågor.

KAPITEL FYRA:

Teoretiska utgångspunkter

Detta kapitel redogör för de teorier som ska användas för att analysera empirin. Kapitlet är indelat i tre avsnitt. Det första beskriver Norbert Elias teori om etablerade och outsiders. Det andra redogör för Jeanette Hägerströms teori om "dom andra andra" och intersektionalitet. Det tredje avsnittet diskuterar identitet och gemenskap utifrån Charles Taylor, Anthony Giddens, Ulrich Beck och Ferdinand Tönnies. Kapitlet avslutas med en sammanfattning.

4.1 Etablerade och outsiders

Detta avsnitt beskriver Norbert Elias teori om etablerade och outsiders. Avsnittet inleds med en diskussion av den kritik som riktats mot Elias och varför Elias teori är användbar idag. Därefter löper fyra avsnitt som redogör för de mest väsentliga begreppen och mekanismerna i Elias teori. Det första stycket beskriver vilken betydelse gruppkarisma och organisationsgrad har för de etablerade. Det andra stycket redogör för den moraliska hierarkiseringen den etablerade gruppen skapar. Det tredje stycket diskuterar skvaller och vilken funktion Harju anser att skvallret har i Landskrona. Avsnittet avslutas med en beskrivning av Elias syn på outsidergruppens motmakt.

4.1.1 Kort om teoretikern

Sociologen Norbert Elias publicerade boken *Etablerade och Outsiders* 1965. Boken är grundad på en studie genomförd av hans elev John L Scotson. Scotson skrev sitt examensarbete om ungdomsbrottsligheten i en brittisk förort som kom att kallas Winston Parva, Elias bearbetade materialet och resultatet blev sedan *Etablerade och Outsiders*. Sociologen Gunnar Olofsson (i Elias 1999:i-xi) skriver i förordet till den svenska upplagan 1999 att den etablerade gruppens handlingsmönster är viktiga för förståelsen av segregationsprocesser, exempelvis ifråga om bostadsområden. Olofsson ser Elias teorier som mycket användbara i förståelsen av maktrelationer mellan grupper, trots att studien publicerades för första gången för nästan 50 år sedan. Hägerström (2004:105-141) använder

Elias teori i sin avhandling och kritiserar teorin för att den saknar skapandet, reproduktionen och förändringen av ”vi” och ”dom”. Hon menar att Elias ser dem som redan färdiga och existerande grupper, trots att de uppstår genom social interaktion. Elias förbiser även de hierarkier och rangordningar som finns inom grupper, vare sig de är etablerade eller outsiders. Hon framhäver att Elias faktiskt talar om moraliska hierarkier men påpekar att dessa främst tycks vara verksamma mellan grupperna. Elias teori om etablerade och outsiders är relevant för denna uppsats då den söker en förståelse för hur uppdelningen mellan ”vi” och ”dom” sker i Landskrona och påverkar ungdomarna i deras vardagsliv.

4.1.2 Gruppkarisma, självbild och organiseringsgrad

Olofsson (i Elias 1999:ix-x) sammanfattar Elias teori i några teser och en av dessa innebär att det mellan två grupper, som är beroende av varandra, skapas en moralisk värdering av grupperna och dess medlemmar. Elias beskriver vad som sker: ”Medlemmar av grupper som har större *makt* än andra grupper som de står i ömsesidig beroenderelation till uppfattar sig som *bättre* än de andra” (Elias 1999:xix). Detta menar Elias (1999:xv-lvi) är ett allmänmänskligt tema. I Winston Parva upptäckte han hur den mäktigare gruppen betraktar sig själva som bättre och som att de är utrustade med en *gruppkarisma*, det vill säga en specifik egenskap som medlemmarna i gruppen delar men som de andra saknar. Invånarna som bott i Winston Parva en längre tid anser sig vara ”bättre” och mänskligt överlägsna de nyinflyttade och klumpar samman dessa till en sämre sort. De behandlar de nyinflyttade som outsiders. De nyinflyttade accepterar efter en tid att de tillhör en mindre respekterad grupp.

Elias (1999:xv-lvi) menar att stora nationer kan bilda en idealiserad bild av sig själva under storhetstiden. Denna bild dröjer sedan kvar som en dröm att leva upp till för framtida generationer, utan att förmågan finns. Detta beteende kan leda till en felaktig bedömning av maktresurserna och skapa en gruppstrategi där gruppen jagar en fantasibild av sin egen storhet. Elias menar att det skapar förståelse för hur den etablerade gruppen skapat sitt ”vi-ideal” och underlättar förståelsen av relationen mellan etablerade och outsiders.

Det enda som skiljer grupperna i Winston Parva åt är enligt Elias (1999:xv-lvi) att den ena gruppen utgörs av gamla invånare som bott i området i flera generationer, medan den andra gruppen är nyinflyttade. Att det bara är tiden som invånarna bott i området som styr maktrelationen dem emellan menar Elias blottlägger en förklaring som ofta förbises när en maktrelation präglas av olikheter i exempelvis nationalitet och ”ras”. Denna förklaring handlar om gruppernas *organisationsgrad*, det vill säga graden av gruppens inre

sammanhållning och kollektiva kontroll. I den etablerade gruppen finns en stark sammanhållning då familjer känt varandra i flera generationer. Nykomlingarna är istället främlingar för både varandra och i relation med den etablerade gruppen. Genom sin sammanhållning kan den etablerade gruppen stänga ute nykomlingarna från lokala organisationer såsom kyrka och klubbar. De etablerade kan genom stigmatisering och utestängning av outsidergruppen bevara sin identitet, hävda sin överlägsenhet och hålla de andra på plats.

4.1.3 Moralisk hierarkisering

Olofssons (i Elias 1999:ix-x) andra tes innebär att den moraliska värderingen av grupperna är central i (makt)förhållandet mellan dem. Elias (1999:xv-lvi) beskriver att den etablerade gruppen tillskriver outsidergruppen som helhet ”dåliga” egenskaper. Det är outsidergruppens *anomiska minoritet*, det vill säga de individer med ”sämst” beteende som får representera hela gruppen. Den etablerade gruppens självuppfattning formas däremot av gruppens mest *nomiska* del, det vill säga av de mest exemplariska medlemmarna. I Elias studie har den etablerade gruppen känt varandra i över en generation och etablerat en gemensam livsform och normuppsättning. De nyinflyttade upplevs som ett hot mot deras etablerade livsföring och för att skydda denna sluter de leden mot de nyinflyttade. De skyddar därmed sin identitet som grupp och hävdar sin överlägsenhet. Enligt den etablerade gruppen är outsidergruppen oförmögen att följa dessa normer. Outsidergruppen betraktas, både som individer och som grupp, som anomiska och därför anses närmare kontakt med dem vara obehaglig. Kontakt med medlemmar från outsidergruppen innebär risk för ”*anomisk smitta*” för en medlem ur den etablerade gruppen, då denne riskar att anklagas för att bryta mot den egna gruppens normer. Kontakt med en outsider hotar alltså att den etablerade sänker sin egen status inom den etablerade gruppen.

4.1.4 Skvaller

Olofssons (i Elias 1999:ix-x) tredje tes innebär att tillskrivningen av moraliskt värde är en central mekanism för att vidmakthålla relationen mellan grupperna. För att bibehålla relationen mellan grupperna menar Elias (1999:xv-lvi, 90-105) att de etablerade använder sig av *skvaller*. Genom skvaller kan de etablerade utestänga individer från outsidergruppen från viktiga positioner. En förklaring till att skvallret kan fortlöpa är skillnaden i gruppernas organisering, eftersom de etablerade är mer enade än outsidergruppen. Enigheten ger styrka

och trovärdighet till deras påståenden, hur långt ifrån verkligheten dessa än befinner sig. Outsidergruppen kan inte ge igen eftersom de inte hade denna enighet. Många av dem vill inte heller ge igen eftersom de håller med den etablerade gruppen då de vet att delar av ryktena kan beskriva deras grannar. De känner själva skam eftersom egenskaperna som gruppens anomiska minoritet beskrivs med även tillskrivs dem själva. Skvallret som utövas av de etablerade kan liknas stereotypiskt förtal och hör samman med en stark övertro till den egna gruppens karisma och den andra gruppens kollektiva skam.

Harju (i Salonen 2011:177-189) använder sig av Elias teori när hon studerar skvallret i Landskrona. Hon menar att de negativa egenskaperna ”dom andra” tillskrivs måste legitimeras för att inte förnekas som fördomar och rasism (jmf Teun A, van Dijk). Legitimeringen sker genom hänvisningen till ”fakta” som bygger på *direkta erfarenheter* i form av självupplevda erfarenheter eller *indirekta erfarenheter* i form av medierapportering och skvallor. Intervjuerna Harju genomfört i Landskrona präglades av de indirekta erfarenheterna och det var få som hade egna erfarenheter av ”invandrarnas” handlingar. De som har direkta erfarenheter utpekar ofta unga ”invandrarkillar” som gärningsmän och det handlar oftast om verbala påhopp. Harju menar att ”invandrarkillarna” därmed utgör de vad Elias benämner anomisk minoritet.

4.1.5 Motmakt

Elias (1999:xv-lvi) menar att det i de flesta länder finns ett antal termer som stigmatiserar andra grupper och som bara är meningsfulla inom ramen för specifika relationer mellan etablerade och outsiders. Termernas slagkraft är beroende av användarens eller mottagarens medvetande om att den förödmjukelse som användaren vill åstadkomma har stöd av en mäktig etablerad grupp och att mottagarens är en outsidergrupp med svagare maktresurser. Sådana termer symboliserar det faktum att medlemmarna av en outsidergrupp kan förmås att känna skam därför att de inte lever upp till den överlägsna gruppens normer, för att de enligt dessa normer är anomiska. Det är karakteristiskt för den ojämna maktbalansen att outsidergruppen är oförmögen att ge igen med en lika stigmatiserande term för den etablerade gruppen. Även om de har sådana termer i sin inbördes kommunikation är de oanvändbara i ett ordkrig eftersom outsidergruppen inte kan få den etablerade gruppen att skämmas. Så länge maktbalansen är mycket ojämn saknar sådana termer tyngd för outsidergruppen men om de börjar kännas är det ett tecken på att maktbalansen håller på att förändras.

4.2 "Dom andra andra"

Detta avsnitt beskriver Hägerströms teorier om "vi", "dom" och "dom andra andra". I det första stycket förs en kort diskussion om avhandlingens syfte och användbarhet för denna uppsats. Det andra stycket redogör för hur "vi", "dom" och "dom andra andra" skapas och reproduceras i relation till varandra. Det tredje och sista stycket diskuterar begreppet intersektionalitet och hur det kan bidra med förståelse för maktrelationer.

4.2.1 Kort om teoretikern

Jeanette Hägerström disputerade med sin avhandling *Vi, dom och alla dom andra andra på Komvux – Etnicitet, genus och klass i samspel* 2004 på Sociologiska institutionen i Lund. Hon använder Elias teori för att förstå hur "vi-" och "dom-grupper" skapas och reproduceras genom skola och utbildning. Hon kritiserar Elias för att han ser etablerade och outsiders som oföränderliga grupper och för att han förbiser hierarkier och rangordningar inom och mellan grupperna. Hennes avhandling är användbar för denna uppsats eftersom hon studerar rörligheten mellan etablerade och outsiders och skapandet av "dom andra andra". Hägerström använder även ett intersektionellt perspektiv i sin studie då hon analyserar hur genus, klass och etnicitet samspelar. Det perspektivet är även viktigt för denna uppsats, då den söker att förstå hur främst klass och etnicitet samspelar.

4.2.2 Rörlighet mellan grupperna

Hägerström (2004:105-141) menar att gränserna mellan "vi", "dom" och "dom andra andra" är luddiga, mångtydiga och skiftande. Det finns olika grader av "dom" och av "oss" och ibland överlappar de varandra. Det är emellertid "vi-gruppen" som bestämmer vem som tillhör gruppen. Relationen mellan "vi" och "dom" innebär att: "Vi skapar dom och de skapar oss, genom att vi *inte* är dom" (Hägerström, 2004:176).

Enligt Hägerström (2004:105-141, 175-183) är föreställningar om "vi", "dom" och "dom andra andra" kopplat till en normativ svenskhet. Denna svenskhet är inte alltid synlig och den handlar om att de etablerade gör på rätt sätt och därmed blir överlägsna medan "dom andra" blir annorlunda. Normen om svenskhet skapar en hierarki inom "dom-gruppen" eftersom medlemmar i "dom-gruppen" vill närma sig normen och "vi-gruppen". "Invandrareleverna" skiljer på "dom", som de själva kan anses tillhöra och "dom andra andra". Detta gör eleverna för att närma sig "vi-gruppen" och visa sin likhet med dem och normen men även för att ta avstånd från "dom andra andra", som är de *verkliga* invandrarna.

De verkliga invandrarna fanns enligt Hägerström, inte på Komvux och utgörs ofta av flyktingar, muslimer eller utomeuropeiska invandrare.

Harju (i Salonen 2011:177-189) för en liknande diskussion om uppdelningen av grupperna ”vi” och ”dom”. Konstruktionen av ”dom” gäller inte alla som definieras att ha utländsk bakgrund. Undantag görs för personer som ”vi-gruppen” gillar och känner men också för arbetskraftsinvandrarna som kom till Sverige på 1960- och 1970-talen. En åtskillnad görs mellan dem som kom till Sverige för att arbeta och de som kom som flyktingar eller anhöriga. Den första gruppen ses som den välanpassade och arbetsamma ”invandraren” som har integrerats i ”vi-gemenskapen”, medan den andra gruppen ses som avvikande och annorlunda, ”dom andra”. Enligt Hägerströms resonemang ses den första gruppen fortfarande som ”dom andra” medan den andra gruppen utgör ”dom andra andra”, de verkliga ”invandrarna”.

4.2.3 Intersektionalitet

Hägerström (2004: 175-183) menar att det är viktigt att se att även ”vi-gruppen” är hierarkiskt ordnad och att ordningen sker utifrån bland annat genus och klass. Varken ”vi” eller ”dom” är homogena grupper utan det förekommer inre hierarkier och rörliga gränser finns både inom och mellan grupperna. Det förekommer ständigt en kamp om utrymmet och om tolkningsföreträdet. För att förstå hur dessa hierarkier är organiserade använder Hägerström begreppet *intersektionalitet*, som hon hämtar från genusvetaren Sandra Harding (1986). Harding menar att konstruktionen av genus, klass och etnicitet sker på en individuell, symbolisk och strukturell nivå. Det intersektionella perspektivet bidrar med förståelse för samspelet mellan kategorierna, på de olika nivåerna. Även de los Reyes (SOU 2005:41 s.233-258) diskuterar användandet av ett intersektionellt perspektiv och menar att utgångspunkten för den intersektionella analysen är en förståelse av makt som sammansatt, instabil och kontextbaserad. Viktigt för förståelse av begreppet är också att sociala praktiker är en grundläggande komponent i skapandet av skilda gruppidentiteter och kategorier. Andra angreppssätt fokuserar ofta på de former av dominans som skapas från en maktordning, som exempelvis klassamhället. Intersektionaliteten undersöker istället komplexiteten av att flera maktordningar tillsammans skapar ojämlikheter.

4.3 Identitet och gemenskap

Avsnittet beskriver begreppen identitet och gemenskap utifrån teorier som är väsentliga för uppsatsen. I det första stycket diskuteras identitetens betydelse enligt olika teoretiker samt hur de valda teorierna kan bidra till att besvara uppsatsens frågeställningar. Det andra stycket diskuterar etnicitetens påverkan på identiteten utifrån Hägerström och Taylor. I det tredje stycket diskuteras Giddens och Becks teorier om reflexivitet, samt Tönnies begrepp *Gemeinschaft* och *Gesellschaft*.

4.3.1 Kort om teoretikerna

Stycket inleds med en diskussion om en kanadensiske filosofen Charles Taylor (1994:37-74). Taylor diskuterar erkännandets betydelse för individen och skapar en förståelse för hur identitet är tätt sammankopplad med etnicitet. För att erhålla en djupare sociologisk förståelse av identitetsbegreppet använder sig uppsatsen av Anthony Giddens och Ulrich Becks diskussioner om reflexivitet och den reflexiva moderniteten. Den brittiska sociologen Anthony Giddens har beskrivits som Storbritanniens viktigaste moderna sociolog och en av världens mest inflytelserika teoretiker (Ritzer och Goodman 2004:544). Giddens beskriver hur moderniteten påverkar individens identitetsskapande, vilket är intressant för uppsatsens förståelse av ungdomarnas identitetsskapande. Moderniteten är även något den tyske sociologen Ulrich Beck diskuterar och hans teori bidrar med en förståelse för den ökade individualiseringen. Den tyska sociologen Ferdinand Tönnies är känd för sin bok *Gemeinschaft und Gesellschaft* från 1887. Eftersom den originaltexten inte finns översatt till varken svenska eller engelska används den svenske sociologen Johan Asplunds *Essä om Gemeinschaft och Gesellschaft* från 1991, samt sociologerna John Macionis och Ken Plummers *Sociology – A Global Introduction* från 2005 som referens. Begreppen beskriver utvecklingen av det moderna samhället men används i denna uppsats för att skapa en förståelse för olika gemenskaper.

4.3.2 Etnicitet och identitet

Både Elias (1999:xv-lvi) och Hägerström (2004:105-141) påpekar hur individens identitet påverkas av uppdelningen av etablerade och outsiders. Elias menar att en grups kollektiva identitet formar den enskilda individens identitet och självbild:

Den kollektiva identiteten, och därinom den kollektiva stoltheten och gruppens karismatiska anspråk, bidrar till att forma den enskildes identitet i hans egna såväl som i omgivningens ögon. Ingen individ växer upp utan denna förankring av sin personliga identitet i identifikation med en grupp eller flera, även om förankringen är svag eller kanske glöms bort längre fram i livet, och utan erfarenheter av de termer för beröm och klander, av det berömande och det fördömande skvallret, av den gruppöverlägsenhet och gruppunderlägsenhet som hör samman med den. (Elias 1999:105)

Hägerström går djupare in i begreppet identitet då hon diskuterar Taylors teori om erkännandets betydelse. Taylor (1994:37-74) menar att individens identitetsskapande sker i möte med andra. Sociala relationer har stor betydelse för förverkligandet av individen eftersom denna definierar sig själv i dialog och kamp med andra människor. Identitet handlar om vem vi är och varifrån vi kommer och formas delvis av andras erkännande, eller frånvaron av det. Frånvaro av erkännande kallar Taylor *icke-erkännande*. Han introducerar även begreppet *miss-kännande* som innebär att en person eller en grupp av människor kan lida verklig skada och få en snedvriden självbild om människorna runt omkring dem återspeglar en nedsättande bild av dem. Eftersom individen tvingas in i en falsk och inskränkt tillvaro kan icke-erkännandet och miss-kännandet vålla skada och vara en form av förtryck. Miss-kännande kan, enligt Hägerström (2004:105-141), jämföras med Elias diskussion om hur outsiders tar till sig de negativa bilderna de etablerade tillskriver dem och som outsidergruppen sedan har svårt att göra sig fria från. Hägerström menar att majoritetsgruppen kan identifiera och erkänna sig själva men att de inte tillåter alla andra att göra detsamma, utan miss-känner dem och definierar dem som olika och annorlunda.

4.3.3 Reflexivitet och gemenskap

Giddens (1996:13-56) menar att *reflexiviteten* är karakteristisk för allt mänskligt handlande och att alla människor kontinuerligt inspekterar sina handlingar som en del i det de gör. I moderna samhällen har reflexiviteten antagit nya former i kontrast till traditionspräglade samhällen. Det förflutna har inte samma betydelse och handlingar kan inte rättfärdigas genom endast traditioner, utan idag krävs kunskap eller liknande motiv. I det moderna samhället utsätts sociala normer och vanor ständigt för prövningar och reformer och dess karaktär tvingas till grundläggande förändringar. Giddens (1997:19-87) menar även att individen befinner sig i en reflexiv process där självet hela tiden måste utforskas och omskapas och individen måste även koppla samman personlig och social förändring. Genom individens reflexiva handlingar skapas en självidentitet. Självidentiteten är inte stabil över tid utan

förutsätter en reflexiv medvetenhet. Den är inte heller en specifik egenskap som individen besitter, utan självidentiteten är självet så som det reflexivt uppfattas av personen utifrån dennes biografi. Självidentiteten måste skapas, förändras och bevaras reflexivt i förhållande till ett socialt liv som förändras både lokalt och globalt.

Beck (2000:207-222) menar att den *reflexiva moderniteten* gjort intåg då individualiseringen har ökat. Individen har frigjorts från strukturer och därmed fått möjlighet att reflexivt skapa sig själv och samhället hon lever i. Till exempel är människor inte längre fastbundna i sin klassposition utan kan röra sig friare. Friheten innebär även ansvar och individen tvingas därmed att bli mer reflexiv, till och med i sina val av relationer och nätverk:

The newly formed social relationships and social networks now have to be individually chosen; social ties, too, are becoming reflexive, so that they have to be established, maintained, and constantly renewed by individuals (Beck, 1992: 97 Risk society).

Relevant för diskussionen om en ökad individualisering är begreppet gemenskap. Tönnies (Asplund 1991, Macionis & Plummer 2005:14-15) myntade begreppen *gemeinschaft* och *gesellschaft* 1887 för att särskilja det moderna och det pre-moderna samhället. Det pre-moderna, traditionella samhället, kännetecknades av *gemeinschaft* och byggde på släktskap och grannskap. *Gemeinschaft* innebär att människor känner samhörighet och har ömsesidiga band till varandra. De är enade kring en gemensam vilja och gruppen är i sig självuppfyllande. *Gesellschaft* kännetecknar, enligt Tönnies, det moderna samhället där individualiseringen har ökat. *Gesellschaft* innebär att människor sätter sina egna behov framför gruppens och gruppen används som ett medel för att dess medlemmar ska nå sina personliga mål. Enligt Tönnies utvecklas samhällets mer mot ökad *gesellschaft* men han förklarar även att skillnaden mellan begreppen är teoretisk, det vill säga att *gemeinschaft* alltid innehåller *gesellschaft* och vice versa. Asplund visar i *Essä om gemeinschaft och gesellschaft* att begreppen har diskuterats av de flesta stora sociologerna. Asplund (1991) menar att begreppen är aktuella än idag och att de hör till sociologins mest seglivade, grundläggande och fruktbare begreppspar.

4.4 Sammanfattning

Kapitlet beskriver de teoretiska utgångspunkterna. Elias teori om etablerade och outsiders används i denna uppsats för att skapa förståelse för relationen mellan ”vi” och ”dom” i Landskrona. Elias menar att den etablerade gruppens gruppkarisma och organisationsgrad är avgörande för deras överlägsenhet. De etablerade bibehåller övertaget genom skvaller och

rykten och bedömer outsidersgruppen utifrån deras anomiska minoritet. Hägerströms teori används för att beskriva rörligheten och hierarkiseringen inom och mellan ”vi-” och ”dom-grupperna”. Outsidergruppens skapande av ”dom andra andra” ger förståelse för hur de försöker röra sig närmare normen och ”vi-gruppen”. Ett intersektionellt perspektiv ger förståelse för hierarkiseringar inom grupperna. Taylors teori om identitet skapar förståelse för hur etnicitetens påverkar identitetsskapandet. Giddens och Becks teorier om reflexivitet och individualitet beskriver kraven på individen som det moderna samhället medfört. Tönnies teori om gemeinschaft och gesellschaft beskriver olika typer av gemenskap i det moderna samhället.

KAPITEL FEM:

Presentation av empiri

I kapitlet analyseras empirin och teorin för att skapa förståelse för uppsatsens frågeställningar. Kapitlet är indelat i fyra avsnitt och i det första avsnittet diskuteras hur ungdomarna upplever uppdelningen mellan "svenskar" och "invandrare" och hur grupperna skapas och reproduceras. Avsnittet diskuterar även hur ungdomarnas identitetsskapande påverkas av föreställningen om "vi" och "dom". I det andra avsnittet diskuteras hur grupperna är hierarkiskt ordnade. Avsnittet skapar en förståelse för de hierarkier som finns både inom och mellan grupperna. Det återkommer även till diskussion om ungdomarnas identitetsskapande i förhållande till föreställningen om "vi" och "dom". Det tredje avsnittet diskuterar hur ungdomarnas identitet skapas genom deras fritid. Avsnittet ger en förståelse för ungdomarnas identitetsskapande och fritidens betydelse för detta. Det fjärde avsnittet diskuterar vilka lösningar ungdomarna föreslår. I avsnittet kommer ungdomarna med förslag på hur uppdelningen mellan "svenskar" och "invandrare" kan minskas i Landskrona. Kapitlet avslutas med en sammanfattning.

5.1 "Vi" och "dom" i Landskrona

Jag har aldrig sett svenskar gå med blattar och blattar gå med svenskar. Det är alltid svenskar med svenskar och blattar med blattar. (Tina)

I detta avsnitt diskuteras hur ungdomarna upplever uppdelningen mellan "svenskar" och "invandrare", samt hur föreställningen om "vi" och "dom" påverkar ungdomarnas identitetsskapande. Inledningsvis görs en beskrivning av uppdelningen och hur den uppfattas av ungdomarna. Det första stycket diskuterar även mekanismerna som skapar uppdelningen. I det andra stycket analyseras hur den etablerade gruppen använder sig av gruppkarisma och vilken betydelse organisationsgraden har. Stycket analyserar även den moraliska värderingen och begreppen anomisk och nomisk minoritet. I det tredje stycket analyseras de etablerades vidmakthållande av makten genom skvaller samt hur det påverkar ungdomarnas självbild. Avsnittet avslutas med en diskussion om outsidergruppens möjlighet att använda motmakt.

5.1.1 En segregerad stad växer fram

Olofsson (i Elias 1999:i-xi) menar att Elias teori om etablerade och outsiders innehåller några centrala teser. Dessa diskuteras i kommande stycken. Den första innebär att ett ojämnt maktförhållande skapas mellan två grupper som är beroende av varandra. Detta maktförhållande har vuxit fram i Landskrona och Salonen (2011: 145-175, 335-347) menar att staden nu är på väg att bli tudelad. Det pågår en process där staden blir allt mer uppdelad i resursstarka och resurssvaga områden. Andelen integrerade områden, det vill säga områden där människor med olika etniska bakgrunder och människor från olika socioekonomiska klasser bor tillsammans, har minskat sedan 1990-talet. Att staden är uppdelad berättar även ungdomarna som intervjuats om och Carl förklarar hur uppdelningen ser ut: ”Staden är uppdelade i olika, kan man säga grupper, i Borstahuset och byarna runt om bor alla svenskar sen på Öster bor alla invandrare”. Carl beskriver att staden är uppdelad i ”svenskar” och ”invandrare” och Alma beskriver vad som hänt:

Dom har fått fel bild av oss alla. De har dragit alla över en kam. Sandvången är bara svenskar. Och sen Silvergården, Koppargården och Pilängen, det är bara invandrare där. Dom har delat upp det och det är faktiskt fel, för alla är inte likadana. (...) Vi har delat upp oss hit och de har delat upp sig dit.

Salonen (2011: 335-347) menar att desintegrationen i staden ökar vilket innebär att staden inte håller samman som social och funktionell enhet och Alma tycker att segregationen har ökat:

Det var bättre för... Jag minns förr, när jag precis flyttat hit. Jag var 8 eller 10 och vi var ute och spelade fotboll, både svenskar och invandrare. Vi hade kul, det var jätteroligt ... och så började dom dra sig bort härifrån. Bort från oss invandrare.

Att Landskronaborna tycker att ”det var bättre förr” diskuteras av flera författare i Salonens antologi *Hela staden. Social hållbarhet eller desintegration?* Harju (2011:177-189) beskriver en *problematiserande berättelse* som präglas av en föreställning om att det var bättre förr, innan invandringen på 1990-talet. Elias (1999:xix-lvi) förklarar att grupper kan skapa en stark självbild under sin storhetstid som de sedan håller fast vid, även då samhället förändrats. Harju (i Salonen 2011:177-189) menar att den etablerade gruppen, de som upplevde storhetstiden under 1950-1970 talen, samt deras barn inte känner igen sig i den nya staden. Outsidergruppen beskylls därför för de problem som uppkommit i den nya staden. Därmed har ”vi” och ”dom” skapats, där ”vi” utgörs av ”svenskar” och ”dom” av ”invandrare”.

5.1.2 Organisationsgrad och gruppkarisma

Bostadssegregationen i Landskrona innebär att ”svenskarna” bor i resursstarka områden och ”invandrarna” bor i resurssvaga områden. Vilka ungdomarna bor nära påverkar också vilka de umgås med. Lukas beskriver:

Jag har ju mest kompisar som är uppväxta i X (kyrkby, min anm) ... jag tror att det har mer att göra att jag bor i X. Jag umgås mest med alla som bor där... Så byggs det som en grund att vi är kompisar, vi håller ihop liksom.

Lukas menar att han umgås med vänner som bor i samma område som han själv och att det beror på att de har en gemensam bakgrund som gör att de håller ihop. De etablerades sammanhållning beror enligt Elias (1999:xix-lvi) på deras gemensamma minnen och normer, vilket outsidersgruppen saknar. Elias menar att den centrala förklaringen till maktrelationen mellan etablerade och outsiders inte handlar om etnicitet, utan istället om *organisationsgrad*. Relationen mellan etablerade och outsiders förstås genom deras skillnader i makt och den ena gruppens möjlighet att stänga ute en maktsvag grupp från positioner med större maktpotential. Organisationsgraden handlar om gruppens inre sammanhållning och kollektiv kontroll. I den etablerade gruppen fanns en stark sammanhållning då familjer känt varandra i flera generationer. Carl berättar:

C: Jag umgås med vänner i samma krets, den jag umgås med hans far är chef på ett X (min anm) företag och har sålt det för 50-miljoner, så Y (min anm) lever rätt så gott och det gör jag också.

I: Så man umgås med de som är lika en?

C: Ja, det händer oftast det.

I: Har du vänner som kommer från andra länder?

C: NEJ! (...) Det blir så, mina föräldrar känner föräldrarna så man känner att han vet han är bra då börjar jag träffa han då. Det är så det blir.

Carl umgås med personer som är vänner till familjen och har samma bakgrund som han själv och lever ett liknande liv. Genom att ”vi-gruppen” umgås inom gruppen kan de stärka sin gruppidentitet och sina normer.

En annan viktig aspekt av relationen mellan etablerade och outsiders är enligt Olofsson den moraliska värderingen av grupperna. Elias (1999:xix-lvi) menar att förhållandet mellan etablerade och outsiders handlar om att grupper som har större makt än andra grupper uppfattar sig som bättre än de andra. De etablerade anser sig vara utrustade med en *gruppkarisma* som outsidersgruppen saknar. Som diskuterade ovan har de en gruppidentitet

som är grundad på gemensamma minnen och erfarenheter. ”Svenskarna” i Landskrona utgör den etablerade gruppen och i intervjun med Carl framkommer en del av gruppidentiteten:

Andra människor uppfattar mig som typ, andra jag umgås med är framgångsrika, framåtgående, vi gör nåt hela tiden. Folk uppfattar oss ibland som stressiga, ibland kan vi va för skrytsamma och de vet att hans far har det och hans far har det. Dom har VIP-biljetterna och de har uppmärksamhet hela tiden.

När Carl förklarar hur han tror att andra uppfattar honom väljer han att prata om ”vi” istället för jag. Han berättar om bilden av honom och hans kompisgäng och beskriver dem som framgångsrika och framåtgående och beskrivningen kan även ses som en beskrivning av den etablerade gruppens *nomiska* del. Den *nomiska* delen av de etablerade utgörs av de mest exemplariska medlemmarna och de formar gruppens självbild. Elias (1999:xix-lvi) menar att även outsidergruppen värderar den etablerade gruppens beteende som bättre och överlägset, vilket Hime ger uttryck för:

De kan mer, jag vet inte varför men på något sätt för mig så kan de mer ... de har mer självsäkerhet. De bor ju i Sverige, det är ju deras land och de är säkra på att de kan, det de vill göra kan de göra. Så de är självsäkra bara för att det är deras land.

Alma gör motstånd mot bilden av svenskar som bättre och normlydiga: ”Alltså, det finns invandrare som gör kriminella saker. Men det finns också svenskar. Men det ser man inte. Det tycker jag är fel!” Citatet visar även hur påtaglig stigmatiseringen är för outsidergrupper och hur de blir bedömda utifrån vad Elias benämner som den *anomiska minoriteten*. Den *anomiska minoriteten* innebär den minoritet i gruppen outsiders som har det sämsta och mest omoraliska beteendet utifrån vilket hela outsidergruppen blir bedömt. Tina beskriver varför hon inte umgås med ”invandrare”:

... det är det där med att dom kollar en och så skrattar dom och säger nåt på sitt språk och så liksom ”nu snackar dom skit, okej”. Därför umgås jag aldrig med dom [invandrartjejeerna] privat.

... och då har jag sagt till att ”men hallå, ni måste faktiskt respektera att ni inte ska röka härinne!” då är det bara ”håll käften, du har ingen talan!”. Jag orkar inte, jag bryr mig inte. Så dom [invandrarna] har ingen respekt mot äldre överhuvudtaget.

I citaten pratar Tina om ”invandrartjejeer” som pratar illa om andra på sitt modersmål och om ”invandrare” som inte respekterar rökförbud och inte lyssnar när de blir tillsagda. Båda

exemplen karakteriserar ett dåligt moraliskt beteende utifrån vilket Tina drar slutsatser om hela gruppen. Hennes slutsats är att hon inte vill umgås med ”invandrartjejer” och att ”invandrarna” inte har respekt för äldre, trots att hennes erfarenheter endast beskriver en minoritets beteende. Det är därmed den anomiska minoritetens beteende som fastställer hela gruppens moral och handlingar.

Kontakt med medlemmar från outsidergruppen innebär enligt Elias (1999:xix-lvi) också risk för ”anomisk smitta” för en medlem ur den etablerade gruppen, då denne riskerar att anklagas för att bryta mot den egna gruppens normer. Kontakt med en outsider hotar alltså att den etablerade sänker sin egen status inom den etablerade gruppen. Detta beskriver Sara:

I vår klass finns det vissa svenskar som delar upp sig, de vill inte vara med invandrare för dom tycker att vi är kriminella, vi gör inte som dom säger och vi har tagit över deras land.

Sara beskriver att ”svenskarna” har delat upp sig för att den inte vill vara med ”invandrarna” eftersom att de är kriminella. Genom att umgås med ”invandrarna” riskerar ”svenskarna” enligt Elias att sänka sin egen status inom den egna gruppen.

5.1.3 Vidmakthålla makten

Olofsson (i Elias 1999:i-xi) menar att en viktig tes i Elias teori om etablerade och outsiders är att den framhäver tillskrivningen av moraliskt värde som en central mekanism för att vidmakthålla den etablerade gruppens överlägsenhet och den underordnade gruppens underläge. Den etablerade gruppen visar sin moraliska överlägsenhet genom utpekandet av den anomiska minoriteten som diskuterades i föregående stycke. De vidmakthåller även sitt överläge genom användandet av *skvaller*. Elias (1999:xix-lvi) och Harju (i Salonen 2011:177-189) menar att skvaller är en mekanism som gör uppdelningen möjlig och vidmakthåller berättelsen om staden och dess människor. Ungdomarna har hört berättelsen om ”dom andra”, det vill säga om outsidergruppen och berättelsen hålls vid liv genom skvaller och rykten. Carl berättar om ett rykte han har hört:

*C: Tre invandrare vet du vad de har startat? Företag för upphittade cyklar, vad tror du de gör?
De snor så klart cyklarna och så målar de och så säljer de.*

I: Har du hört om detta eller?

C: Mmm

I: Det är inget som du har upplevt, utan det är andra som har sagt det eller?

C: Mmm

Carls berättelse visar hur ett rykte kan komma att bli en sanning. Harju (i Salonen 2011:177-189) menar att de negativa egenskaperna som outsidergruppen tillskrivs måste legitimeras för att inte förnekas som fördomar och rasism. Detta kan se genom *direkta* eller *indirekta erfarenheter*. I Landskrona sker detta främst genom hänvisningen till indirekta erfarenheter, vilket innebär skvaller och medierapportering. Lukas beskriver hur media påverkar uppfattningen om Landskrona:

Om man är på släkträff eller träffar vänner så säger de att det händer mycket i Landskrona ... typ inbrott och att de har slåtts eller att det har hänt nånting stort, kriminellt ... alltså jag har inte varit med eller sett någonting det är bara tidningar man ser det i sånt fall.

Lukas menar att medias bild av kriminaliteten i Landskrona bidrar till rykten och skvaller. När han träffar släkt och vänner diskuteras Landskrona utifrån mediernas bild och han poängterar att han själv inte upplevt eller sett kriminaliteten som både släkten och media pratar om. Han framhäver att det inte handlar om egna erfarenheter utan att skvallret bygger på de indirekta erfarenheterna som Harju (i Salonen 2011:177-189) diskuterar. Hime diskuterar också medierapporteringens påverkan och menar att den begränsar ungdomars fritid eftersom de inte kan röra sig fritt och att den förstärker föreställningen om ”vi” och ”dom”:

Det finns många svenskar i Asmundtorp som inte fick åka hit till Landskrona själv för att deras föräldrar sa att det var farligt. (...) De hör så mycket, de läser så mycket i tidningar (...) Då blir det mycket vi och dom.

Enligt Harju är det oftast de unga ”invandrarkillarna” som utpekats som gärningsmän i media och hon menar därmed att de utgör vad Elias benämner som anomisk minoritet. Viscovi (i Salonen 2011:121-142) har undersökt Landskronapostens insändarsidor och menar att det på dessa sidor oftast är ”invandrarkillarna” som får skulden för stadens problem. Albert berättar hur han upplever andras bild av honom som ”invandrarkille”:

Jag med utländsk bakgrund känner mig respekterad av några men inte av andra (...) Dom som har sett mig innan respekterar mig och brukar hälsa på mig för dom vet att jag är schysst. Andra snear mig för att jag är utlänning och de tänker ”han är säkert en sån som går och snor saker”.

Albert berättar att de som inte känner honom tror att han är ”en sån som går och snor saker” för att han är ”invandrare”, medan de som känner honom respekterar honom. Taylor menar att det är viktigt att individen får erkännande för sin identitet och individens identitetsskapande

sker därför i relation till andra. Om återspeglingsindividens omvärld är nedsättande kan individen få en snedvriden självbild. På grund av fördomarna mot dem riskerar Albert och andra "invandrarkillar" i Landskrona att få ett miss-kännande. När omvärlden förmedlar en bild till Albert som innebär att de misstror honom och att hans identitet är att vara kriminell och farlig kan Albert utveckla en snedvriden självbild.

5.1.4 Motmakt

Enligt Elias (1999:xix-lvi) förfogar den etablerade gruppen ofta över en rad skällsord och glåpord för att påvisa outsidersgruppens underläge. Bland ungdomarna i Landskrona är ett sådant ord "blatte". Elias menar att sådana termer symboliserar att den etablerade gruppen kan få outsidersgruppen att skämmas. Det motsatta, att outsidersgruppen får de etablerade att skämmas sker inte så länge som makten är mycket ojämn. Outsidergruppen utövar emellertid alltid någon form av motstånd och påtryckning på de etablerade, i tysta eller öppna handlingar för att motverka dessa maktskillnader. Att få den etablerade gruppen att skämmas är ett tecken på att maktbalansen håller på att förändras. I intervjun med Tina pratar hon om "blattar":

Jag säger alltid till innan jag säger blatte exempelvis. Men det är för att jag gått på en skola där det var svenne dit, blatte dit. Så "okej, om du kan kalla mig svenne, kan jag kalla dig blatte!"

I ovanstående citat tycks både termen "svenne" och termen "blatte" ha förlorat sin innebörd och möjligheten att få den andra gruppen att känna skam. Tina berättar vidare:

I: Det har blivit okej att säga blatte?

T: Nej det är inte okej! Skulle jag gå ut till en kille nu och säga blatte till han skulle jag åka på stryk. Och det är likadant där, dom har rätt att kalla oss svennar och svennehoror, men vi har inte rätt att säga blattar!

I: Så dom har rätt att...?

T: Ja dom har rätt! Och vem fan har rätt att kalla mig svennehora, du känner ju inte ens mig! Men jag kan inte säga blattejävel.

Citatet visar att båda termerna är laddade och har innebörd. Användningen av orden "svenne" och "svennehora" kan, enligt Elias (1999:xix-lvi), ses som motstånd från outsidersgruppen. Tinas reaktion på orden visar att de etablerade blir berörda över dem och att det finns makt i dem. Det finns därmed en möjlighet att maktförhållandet mellan "svenskar" och "invandrare" har börjat förändras och att "invandrarna" gör motstånd mot den roll de tilldelats.

5.2 Hierarkier och rörlighet

Jag är inte som dom (...) Så dom ser mig typ som en svensk. (Sara)

I avsnittet diskuteras hur grupperna är hierarkiskt ordnade. I det första stycket diskuteras innebörden av att vara ”dom andra” och hur det påverkar ungdomarnas identitetsskapande. Stycket resonerar även om varför och hur ”dom andra andra” skapas. I det andra stycket diskuteras de hierarkier som finns inom ”vi-gruppen” och mellan vuxna och ungdomar.

5.2.1 ”Dom andra” och ”dom andra andra”

Hägerström (2004:105-141) menar att ”vi” och ”dom” är sammankopplade till en normativ, men inte alltid synlig, svenskhet. Denna svenskhet kan vara osynlig för ”svenskarna” medan den är tydlig för exempelvis Hime:

Jag är född i Sverige men för dem är jag, har jag en annan hy och mina föräldrar är från ett annat land och jag pratar ett annat språk också.

Där ute i X (kyrkby, min anm) det är många svenskar där, i skolan gick det inga svarta förutom mig och min syster. (...) Alltså det var ju ensamt om man säger så och jag kände mig annorlunda alla andra och de såg mig annorlunda också.

Hime beskriver att hon känner sig annorlunda från ”svenskarna”. Hon har en annan hy och talar ett annat språk och sågs som annorlunda av de andra ungdomarna. Att vara ”svensk” innebär enligt Mattsson (i SOU 2005:41 s.139-157) att vara blond och blåögd och att vara född i Sverige räcker därmed inte. Många ”invandrarungdomar” är födda i Sverige men anses inte vara ”svenskar” eftersom deras föräldrar kommer från andra länder och eftersom de inte ser ”svenska” ut. Hägerström (2004:105-141) menar att ”invandrarungdomarna” inte tillhör normen och därför måste de ständigt förhålla sig till sin etniska identitet, vilket sätter gränser för vem de tillåts vara eftersom de ständigt söker efter erkännande för sin identitet.

En uppdelning i ”vi” och ”dom” bidrar, enligt Kamali och de los Reyes (i SOU:41 s.7-28), till att individer måste placera sig i någon av kategorierna, ”svensk” eller ”invandrare”. Detta är något som flera av intervjupersonerna gör. ”Svenska ungdomar” placerar sig i kategorin ”svensk” medan ”invandrarungdomar” placerar sig i båda kategorierna. När Blerta, som är född och uppvuxen i Sverige, får frågan om hon känner sig själv som ”svensk” eller ”invandrare” svarar hon: ”Alltså, jag vet inte hur jag skall svara på den frågan. Jag vet inte!”.

Blerta har svårt att säga vem hon är men väljer senare i samtalet att definiera sig som ”invandrare”, vilket är den identitet som andra har tillskrivit henne. Det är flera av ”invandrarungdomarna” som positionerar sig som ”invandrare”, vilket är en identitet de har fått bekräftelse för. Taylor (1994:37-74) menar att individens identitetsskapande sker i möte med andra och att individen är beroende av omgivningens erkännande. Att ungdomarna väljer att kategorisera sig själva som ”invandrare” och inte som ”svenskar” beror alltså på den bekräftelse de får från sin omvärld. Det är inte heller lätt att definiera sig själv som både ”invandrare” och ”svensk” menar Johansson Heinö (2011). Han säger att mångfaldiga identiteter möter motstånd och att människor måste vara ”svensk” *eller* någonting annat, inte ”svensk” *och* någonting annat. ”Invandrarungdomarna” som intervjuats upplever problematiken och Sara är en av dem som förflyttar sig mellan kategorierna:

Jag har en jättestor skillnad med de andra kurderna. Jag är inte som dom utan jag gör saker som jag vill göra. För dom som inte känner kurder så sitter dom alltid hemma, så fort de slutar skolan springer de hem. De städar och lagar mat, de har inget att göra på fritiden, de vill inte göra det, utan dom är bara instängda hemma. Men jag är inte sån, utan jag vill vara ute och ha kul. Så dom ser mig typ som en svensk.

När hon berättar om kurdiska tjejer och hur de är positionerar hon sig som ”svensk”. Förutom att hon själv intar en position i kategorin ”svensk” så poängterar hon att även ”dom andra” ser henne som ”svensk”. Sara pendlar mellan två identiteter och hon berättat under intervjun att hennes två bästa vänner också är kurder. Hon vill distansera sig från ”dom andra”, kurderna, och tillhöra normen men samtidigt är gemenskapen i ”den egna” gruppen viktig eftersom hon umgås med kurder privat. I denna förflyttning mellan kategorier skapas enligt Hägerström (2004:105-141), en tredje kategori, ”dom andra andra”. Denna kategori skapas av personer som kategoriseras som ”dom andra” som en strategi ta sig från ”dom-gruppen” och för att närma sig ”vi-gruppen”. ”Dom andra andra” innebär ”de riktiga invandrarna” och utgörs av ”invandrare” som befinner sig i samhällets utkant. Sara utmålar andra kurder till ”dom andra andra” genom att beskriva att de inte har något att göra på sin fritid utan att ”bara vara instängda hemma” och att ”städa och laga mat”. Hon är inte som dem eftersom hon ”vill vara ute och ha kul”. Genom att ta ett starkt avstånd från ”dom andra andra” närmar hon sig ”vi-gruppen” och hon berättar att ”dom typ ser mig som en svensk”. Även Hime, som själv har asiatiskt ursprung, tar avstånd från andra asiater när hon beskriver att hon inte är som dem eftersom hon pratar med alla:

Jag pratar med alla, jag går fram till alla och pratar med alla, de mörka, de svenska ja icke svenska ja alla. (...) Det är många i Malmö, asiater, som inte gillar att umgås med svenskar eller utländska folk.

Gränsen mellan ”vi”, ”dom” och ”dom andra andra” är flytande och ungdomarna kan röra sig mellan de olika grupperna.

Konstruktionen av ”dom andra andra” sker även i ”vi-gruppen” och Carl pratar om ”dom andra andra” när han säger att:

Jag själv har inte problem med invandrarna som sköter sig, de som jobbar, betalar samma skatt. Folk som bara förstör de kostar bara pengar de kan lika bra åka ut från landet tycker jag.

Carls citat poängterar även Harjus (i Salonen 2011:177-189) resonemang att konstruktionen av ”dom andra” inte gäller alla. Harju diskuterar inte begreppet ”dom andra andra” men för en liknande diskussion som Hägerström. Harju menar att människor i Landskrona skiljer på arbetskraftsinvandrarna som kom till staden innan 1980-talet och flyktingarna som kom senare. Arbetskraftsinvandrarna är inte ”dom andra” eftersom de arbetar och därmed är integrerade. Det är flyktingarna som är annorlunda och avvikande och som beskylls för stadens problem. Enligt Hägerström (2004:105-141) kan dessa istället ses som ”dom andra andra”.

5.2.2 Hierarkier inom och mellan grupperna

I föregående avsnitt beskrevs ”vi-gruppens” skapande av en gruppidentitet. Men ”svenskarnas” gemensamma gruppidentitet är inte helt okomplicerad. I intervjuerna framkommer en hierarkisering inom gruppen som innebär att alla ”svenskar” inte har samma maktposition. Ett intersektionellt perspektiv, som diskuteras av Hägerström (2004:175-183) och de los Reyes (SOU 2005:41 s.233-258) skapar förståelse för hur olika kategorier samspelar i skapandet av maktförhållanden och för hur dessa påverkar ungdomarna. Det förekommer ständigt en kamp om utrymmet och tolkningsföreträdet inom grupperna. Inom ”vi-gruppen” utmärker sig socioekonomisk klass som en hierarki. I intervjuerna med ungdomarna framkom en uppdelning i grupper som grundats på socioekonomisk klass men det framkom inte med klarhet vilken grupp som har tolkningsföreträde eller maktövertaget. ”Svenska ungdomar” med lägre socioekonomisk status pekar emellertid ut ungdomarna från rikare områden som exempelvis Borstahuset som ”snobbar” och Linus beskriver dem:

Jag har fått för mig och tror att det är väldigt dyrt att bo där nere i Borstahuset. Och då märker man på ungdomarna att de har de nyaste fotbollskorna, nyaste kläderna eller såna saker. Det är lite skillnad från andra delar av Landskrona. Alltså det är lite över normal svensk, tycker jag.

I det empiriska materialet har det framkommit att det finns en maktrelation mellan vuxna och ungdomar. Tina och Sara beskriver hur vuxna ser på ungdomarna:

Lärarna här är fega idag, de är rädda för eleverna. Det är likadant med vuxna, upplever jag. (...) Det är antagligen för att man ser mycket, hör mycket och läser mycket som de fått den uppfattningen. (Tina)

De [vuxna] tycker att ungdomar är väldigt farliga här och så gör de dåliga saker, dricker alkohol, röker mycket, förstör staden, som dom brukar säga. (Sara)

Tina tycker att vuxna är rädda för ungdomar och att det beror på rykten och skvaller. Sara menar att vuxna tycker att ungdomar är farliga och att ungdomarna skuldbeläggs för att "förstöra staden". Blerta menar att vuxna inte tar ungdomar på allvar: "De sänker oss till en nivå så lågt, typ 'ni kan ingenting, ni är idioter'". Tjejernas diskussion tyder på en liknande maktrelation mellan vuxna och ungdomar som mellan "svenskar" och "invandrare", där de vuxna har makten att definiera ungdomarna som farliga och okontrollerade och där uppfattningen om farliga ungdomar till stor del bygger på rykten och skvaller (Elias 1999: xv-lvi). Sara beskriver hur ålder, etnicitet och kön påverkar hennes uppfattning om sina möjligheter att vara med och påverka politiker:

S: För de tror säkert så här "jaha, vem är hon, kommer från ingenstans och ber oss att öka [öppet]tiderna".

I: Så det är för att du är en ung tjej?

S: Ja, "vem är hon som säger det här?" speciellt att jag är en invandrare också.

Maktförhållandet mellan vuxna och ungdomar kan alltså också analyseras utifrån teorier om "vi" och "dom" eftersom vuxna har makten att definiera ungdomar och de har dessutom den politiska makten i samhället.

5.3 Fritid och identitet

Fotboll, det är ju det jag gillar att göra, men utan det hade jag ändå klarat mig. Men utan vänner, utan att ha någon att prata med, ha kul med och gå ut med... (Albert)

I avsnittet diskuteras hur ungdomarnas identitet skapas genom deras fritid. Avsnittet skapar en förståelse för ungdomarnas identitetsskapande och fritidens betydelse för detta. Det sker genom en analys på tre samhällsnivåer. I första stycket diskuteras analysen på mikronivå och undersöker fritidens betydelse för ungdomarnas identitetsskapande och utveckling. I andra stycket diskuteras analysen på en mesonivå och undersöker hur gemenskapen påverkar fritidens innehåll och form. I det sista stycket diskuteras analysen på en makronivå och hur socioekonomisk klass samt föreställningen om ”vi” och ”dom” påverkar ungdomarnas fritid.

5.3.1 Betydelse för identitetsskapandet

På mikronivån har ungdomarnas fritid betydelse för deras identitetsskapande. Giddens (1997:19-87) beskriver det *reflexiva* identitetsskapandet som innebär att individen är ansvarig för sin identitet och för att denna konstant återskapas, vilket betyder att individen hela tiden försöker utveckla sig själv. Ungdomarna försöker utveckla sig själva och för Albert sker det genom idrotten: ”Det känns bra när man får positiv kritik, det gör så att självförtroendet höjs. Så man vågar göra det ännu bättre till nästa gång”. Albert får bättre självförtroende genom idrotten han utövar och berömmen han får från sina tränare och lagkamrater. Albert får därmed sin identitet bekräftad av andra och Nilsson (1998:25-51,153-177) menar att ungdomar genom sin fritid kan få sina olika identiteter exponerade och bekräftade och att fritiden därför är betydelsefull för identitetsskapandet. Ungdomarnas reflexiva identitetsskapande sker inte bara genom idrottsutövning, utan ungdomarna beskriver även hur de utvecklas genom sina vänskapsrelationer:

Man utvecklas, man lär sig mer om hur det är när man blir äldre. (...) På fritiden betyder socialt umgänge jättemycket... jättemycket, ja man blir mer allmänbildad tycker jag. (Lina)

Lina beskriver betydelsen av sina vänskapsrelationer och hur hon lär sig mycket genom dessa. Vänskapsrelationerna har alltså samma funktion för Lina som idrottsutövandet har för Albert, då hon utvecklas genom att hon får sin identitet bekräftad av sina vänner. Ungdomar utvecklar och skapar sin identitet genom den bekräftelse de får i både vad Nilsson (2007:13 s.9-12)

beskriver som *organiserad* och *oorganiserad fritid*, det vill säga strukturerade, målinriktade aktiviteter och ostrukturerade, spontana aktiviteter.

5.3.2 Gemenskapens betydelse

På mesonivån har gemenskapen betydelse för fritidens utformning och innehåll. Beck (2000:207-222) menar att individualiseringen har ökat i och med den *reflexiva modernitetens* intåg eftersom individen har frigjorts från strukturer och fått möjlighet att skapa sig själva. För Hime är individualiseringen viktig då hon vill styra över sin fritid och forma den själv. Hon föredrar att inte vara med i någon förening eftersom hon tycker bättre om att dansa hemma ensam:

Det är den enda stunden som jag kan vara för mig själv, som jag kan tänka, jag kan göra som jag vill utan att folk bryr sig och jag kan röra mig hur som helst ... Det är min egen värld, jag har rätt och bestämma mina rörelser, hur jag skall röra mig.

Hime vill inte anpassa sig efter en grupp på sin fritid. Det vill inte Johanna heller. Johanna har slutat rida och satsar helhjärtat på innebandyn och hon beskriver att det hon saknar mest är att vara själv och vara den som bestämmer: ”Det är du och hästen och man kan göra vad man vill. Medan innebandy är så att man hänger upp sig på de andra, hur lagkamraterna spelar.” När Johanna red var hon medlem i en ridklubb och gemenskapen där grundades på vad Tönnies (Asplund 1991, Macionis & Plummer 2005:14-15) kallar *gesellschaft*, det vill säga hon nyttjade föreningen utifrån sina egna behov och för att uppnå sina individuella mål.

Individualitetens betydelse framkom i intervjuer med de ungdomar som utövar sin idrott på en högre nivå. De berättar att de vill att laget ska vara bra och att spelarna ska ta det seriöst, de ska slåss för sin plats. Albert menar att vänner var en viktig faktor när han var yngre men förklarar att: ”I min ålder tar man det mer på allvar och tar den förening som är bäst för en”. I yngre ålder är gemenskapen viktigare, enligt Albert, medan individualiteten sätts i främsta rummet när ungdomarna vill lyckas inom idrotten. Enligt Albert är *gemeinschaften* viktigare när ungdomarna är yngre, då väljer de förening utifrån sina vänner. När de sedan blir äldre och mer inriktade på personlig framgång ökar istället *gesellschaftens* betydelse och gruppen används i större utsträckning som ett medel för att nå sina personliga mål.

Enligt flera av ungdomarna har *gemeinschaften* däremot inte förlorat sin betydelse. När ungdomarna väljer förening eller väljer att stanna i en förening framhåller många av

ungdomarna vikten av att trivas och känna gemenskap. Det är viktigt att klubbharmonin är bra, att ingen är utstött och Niklas förklarar varför han gillar sitt lag: ”Det är att jag kommer överens med laget och har spelat in mig i laget”. Han påvisar betydelsen av *gemeinschaft* eftersom föreningen har ett värde i sig själv. Det handlar inte om den personliga vinningen, utan snarare om att finna ett gemensamt mål och sammanhållning inom gruppen. Ungdomarna berättar vad som får dem att trivas i ett lag eller i en förening och framhåller vikten av att känna sig trygg och att inte känna sig utstött. Lukas trivdes inte i sitt lag när det kom in många äldre spelare i laget och han berättar: ”Det fanns inte den gemenskapen, att jag hängde med i snacket eller så”. Att känna gemenskap i en förening är alltså viktigt enligt flera av ungdomarna och *gemeinschaften* är en viktig del av föreningslivet.

Ungdomarna känner även gemenskap med sina vänner och det framgår tydligt i intervjuerna att vänskapsrelationer är mycket viktiga i ungdomarnas liv. Albert berättar att vänner är viktigare än idrotten:

Fotboll, det är ju det jag gillar att göra, men utan det hade jag ändå klarat mig. Men utan vänner, utan att ha någon att prata med, ha kul med och gå ut med...

Vänskapsrelationerna präglas av *gemeinschaft* då ungdomarna i gruppen känner samhörighet med varandra inom gruppen och eftersom gruppen är självuppfyllande. Tina beskriver: ”Att jag får vara med dem, att vi gör någonting, liksom ett minne för livet”. Tina tillskriver sina vänskapsrelationer stort värde vilket kan förstås genom Becks (2000:207-222) diskussion om den reflexiva moderniteten. Den reflexiva moderniteten innebär en ökad individualisering som resulterar i att individen själv måste välja sina relationer och nätverk som också konstant måste etableras och förnyas av individen. Det innebär att ungdomarna lägger ner ett stort arbete på sina relationer.

Ungdomarna värderar även sina vänskapsrelationer högt eftersom de leder till en mer aktiv fritid. Flera av ungdomarna beskriver att det inte finns något att göra på fritiden om de inte har vänner. Sara känner sig väldigt bunden till sina vänner och berättar hur det var i staden hon nyligen flyttat från: ”Där kunde man gå ut på klubbar utan att vara med kompisar. Man kunde gå dit och dansa och träffa nya människor.” Den möjligheten menar hon saknas i Landskrona där ungdomarna istället umgås med sina vänner hemma eller på caféer och mötesplatser. Samhörighet med vännerna kan därmed förstås som den grundläggande gemenskapen i ungdomarnas liv. Det är genom vänskapsrelationerna fritiden får sin form och sitt innehåll. Det är även genom sina vänskapsrelationer många ungdomar får kontakt med

föreningslivet och Johanna förklarar hur det sker: ”Man kanske har många vänner som frågar ’vill du börja träna med oss?’, så man kan kanske inte börja ensam på något”. Ungdomarnas vänskapsrelationer har en avgörande roll för fritidens utformning och innehåll. Det är genom vännerna de får en aktiv fritid och kontakt med föreningslivet.

5.3.3 Socioekonomisk klass och ”vi” och ”dom”

På en makronivå kan socioekonomisk klass samt föreställningen om ”vi” och ”dom” påverka fritidens innehåll och vilka möjligheter ungdomarna har till deltagande. I kritiken av det sociala kapitalets betydelse för föreningslivet framhålls att föreningslivet är homosocialt och befäster etablerade strukturer (Olsson 2007:41-50). Något som talar för denna kritik är betydelsen av ekonomiska förutsättningar. Som visats i avsnitt 2.2.2 är Landskrona segregerat utifrån ekonomi och har en hög barnfattigdom (Rädda Barnen 2011, Salonen 2011:145-175). Carl tror att ekonomin är den största faktorn till varför ungdomar inte är med i en förening och förklarar att: ”Har föräldrarna snålt med pengar och medlemsavgiften är 950 kr, ja det ligger inte långt upp på önskelistan”. Lukas tror att ekonomin kan hindra ungdomar från att delta i vissa föreningar och menar att en del idrotter, som till exempel ishockey är ganska dyra. Han föreslår att föreningar borde låna ut utrustningen gratis. Sara är inne på samma spår och tycker att exempelvis socialtjänsten borde hjälpa ungdomar som inte har råd att vara med i en förening.

I de föregående avsnitten i detta kapitel har uppdelningen mellan ”svenskar” och ”invandrare” samt föreställningen om ”vi” och ”dom” diskuterats. Enligt ungdomarna som intervjuats finns denna uppdelning även i föreningar och det finns mötesplatser som ”ägs” av en specifik grupp ungdomar. Ungdomshuset Nova är en sådan plats och flera av ungdomarna tycker att det bara är ”invandrare” där. Tina beskriver sin upplevelse av Nova:

Jag har varit där två gånger och jag gick ut lika fort igen, det är liksom deras [invandrarnas] ställe, där kan inte någon svensk komma in. Det är deras forum, där har inte vi att göra.

Tina förklaring kan förstås genom Elias (1999:xv-lvi) diskussion om ”anomisk smitta” som innebär att den etablerade gruppen inte vill umgås med outsidersgruppen för att de då riskerar att sänka sin egen status.

Salonen (2011:145-175) beskriver bostadssegregationen i staden och menar att det finns allt färre integrerade områden. Denna tendens finns även i en del föreningar då flera av ungdomarna beskriver homogena föreningar, det vill säga föreningar vars medlemmar

antingen är ”svenskar” eller ”invandrare”. Lina berättar att i hennes lag finns det bara två personer med annan bakgrund än henne själv, något som också framkommer i diskussion med Blerta. I båda föreningarna Blerta är aktiv i finns det ungdomar med olika etniska bakgrunder men få ”svenskar”. I flera av föreningarna som ungdomarna är aktiva i sker det sällan spontana möten mellan människor med olika bakgrunder men det finns även ungdomar som beskriver ett motsatt förhållande. Både Albert och Niklas spelar i lag som har en blandad sammansättning av ungdomar och de är överens om att det inte finns uppdelningar i lagen. Niklas får frågan om ”svenskar” och ”invandrare” umgås tillsammans och han säger: ”Ja! det gör man. Jag umgås med några från mitt lag och vi kommer bra överens.”

Flera av ungdomarna har en öppen attityd inför vilka som kommer till föreningen. Alma och Blerta menar att: ”Det spelar ingen roll om man spelar med tjejer eller såhär, eller om man är uppdelat från Balkan eller såhär. Det spelar ingen roll.”. När ungdomarna går till gymmet bryr de sig inte om vilka som kommer dit och Lina berättar: ”Där har man inte tid att bry sig var den personen kommer ifrån, man är där för att köra sitt race och bryr sig inte om vilka som är där.” Det finns emellertid även ungdomar som tycker att vilka som kommer till föreningen är viktigt och därmed är det även viktigt var i staden föreningen finns. Carl vill inte gå till en förening som finns i Centrum: ”Inte att de har verksamhet i Centrum, då hade jag aldrig gått. De skall ha verksamhet ute i byarna eller Borstahusen.” För en del ungdomar spelar det alltså ingen roll vilka som kommer till föreningen medan andra tycker att det finns mötesplatser och stadsdelar som de inte vill besöka.

5.4 Ungdomarna kommer med svaren

För vi, ungdomar, kan förändra allting genom att börja umgås! (Alma)

Denna uppsats grundas på *ståndpunktsteorin* (Smith 2005:7-26). Ungdomars unika erfarenheter och insikter av sin position som ungdomar kan upptäckas och förstås genom ståndpunktsteorin. Ungdomar har särskilda kunskaper och upplevelser som vuxna inte har och därför är det viktigt att förstå ungdomarnas ståndpunkt, det vill säga deras förståelse av verkligheten. Ståndpunktsteorin används i denna uppsats genom att ungdomarna definierar problem och även finner lösningar på dem. Många av ungdomarna beskriver segregationen mellan ”svenskar” och ”invandrare” som problematisk och flera av dem kommer med förslag på hur den kan minskas.

Om man hade byggt upp något för oss ungdomar så hade vi kunnat lära känna varandra, svenskar och invandrare. För vi, ungdomar, kan förändra allting genom att börja umgås! (Alma)

Ungdomarna är inte överens om hur en mötesplats ska se ut eller vad som ska diskuteras där men de flesta vill dock samla många ungdomar till en gemensam mötesplats. Det som ungdomar främst saknar är mötesplatser som har öppet på kvällarna och som är till för de äldre ungdomarna. Ungdomarna uppskattar de kommunala arrangemangen Nightcup och Ung kultur möts (UKM) och vill ha fler liknande aktiviteter. Hime gillar UKM eftersom:

Det var många svenska barn som kom dit och var med, spelar och hade kul. (...) Det kändes som att alla kom tillsammans. Jag gillar sånt, att alla ungdomar möts, man träffar nya personer.

Hon gillar att UKM är en integrerad mötesplats och Alma beskriver vad som kan hända på en sådan plats:

*Ja, för om man fixar ett ställe där vi kan hänga, invandrare kan komma dit, svenskar kan komma dit. Och sen kommer vi börja snacka med varandra. Och sen kommer folk se att svenskar och invandrare går tillsammans. För vi är ju ungdomar. Dom kollar ju på oss.
(...)*

*Jag tror att om en liten grupp människor samlas och tar upp det här med delningen och det kommer ut, man intervjuar folk och det kommer i tidningen. Jag tror folk kommer tänka "kolla vad vi gör". För denna stad är en fin stad. Det är så stor uppdelning men en liten grupp kan förändra allting! Man måste starta någonstans ifrån.
(...)*

Alla är människor, om du är invandrare eller svensk, det spelar ingen roll. Alla vi är människor. Och alla vill det bästa tror jag. Jag tror att varenda människa i Landskrona vill att Landskrona skall vara en bra plats, det finns ingen som vill att det skall vara såhär.

Alma har en stark tro på att invånarna i Landskrona inte vill att uppdelningen ska finnas och att det kan förändras bara det startar någonstans ifrån. Genom att skapa en mötesplats för ungdomar där de kan träffas och umgås tror hon att situationen kan förändras. Hon menar att en liten grupp kan förändra allt och att denna grupp kan vara ungdomarna för att "dom kollar ju på oss".

5.5 Sammanfattning

Kapitlet analyserar den insamlade empirin utifrån de teorier som presenterades i kapitel 4 och diskuterar uppsatsens fem frågeställningar. Landskrona är uppdelat i "svenskar" och "invandrare" och uppdelningen härrör från föreställningen om att "det var bättre för". "Svenskarna" utgör "vi-gruppen" och deras överlägsenhet beror på deras organisationsgrad, vilket innebär deras gemensamma upplevelser och normer. Deras överlägsenhet beror även på deras gruppkarisma och gemensamma gruppidentitet, som skapats utifrån gruppens nomiska del. "Invandrarna" utgör "dom-gruppen" och döms utifrån den anomiska minoriteten och "svenskarna" undviker umgänge med dem på grund av rädslan för "anomisk smitta". "Svenskarna" vidmakthåller sin makt genom användandet av rykten och skaller, vilket också riskerar att påverka "invandrarkillarnas" självbild. Maktrelationen kan vara på väg att luckras upp på grund av motståndet outsidersgruppen gör samt den förändrade innebörden av begreppen "svenne" och "blatte".

"Invandrarungdomarna" måste hela tiden förhålla sig till sin etnicitet och skapar "dom andra andra" för att närma sig "vi-gruppen". Det finns hierarkier även inom "vi-gruppen" som bygger på socioekonomisk klass och en uppfattning om "vi" och "dom" mellan vuxna och ungdomar, där vuxna utgör "vi-gruppen".

Fritiden har betydelse för ungdomarnas identitetsskapande eftersom de utvecklar sig själva på sin fritid. På fritiden finns *Gemeinschaft* och *Gesellschaft*. *Gemeinschaften* präglar många föreningar och ungdomarna tycker att det är viktigt att trivas och känna gemenskap i föreningen. Vänskapsrelationerna är viktiga för ungdomarna och formar både fritidens form och innehåll. Socioekonomisk klass och ungdomarnas ekonomiska förhållanden påverkar deras möjlighet att delta i föreningslivet. Föreställningen om "vi" och "dom" påverkar vilka föreningar och mötesplatser ungdomarna deltar i och många föreningar och mötesplatser är uppdelade utifrån etnicitet.

Många av ungdomarna tycker att uppdelningen mellan "svenskar" och "invandrare" är problematisk. De tror att uppdelningen kan minska genom fler gemensamma mötesplatser för ungdomar.

KAPITEL SEX:

Integration genom fritiden?

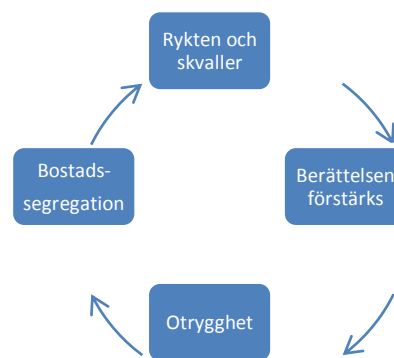
I detta kapitel förs uppsatsens viktigaste resonemang och diskussioner fram. Kapitlet är indelat i två avsnitt. I det första diskuteras uppsatsens frågeställningar och i det andra presenteras uppsatsens slutsats och förslag på fortsatt forskning.

6.1 Avslutande diskussion

Avsnittet diskuterar frågeställningarna som presenterades i kapitel 1 och användbarheten av de teoretiska utgångspunkterna som presenterades i kapitel 4. I det första stycket diskuteras uppdelningen mellan ”vi” och ”dom” i Landskrona och etnicitetens påverkan på identiteten. Det andra stycket diskuterar hierarkiseringen inom och mellan grupperna. Det tredje stycket diskuterar fritidens betydelse för ungdomars identitetsskapande. Med hjälp av ungdomarna förs även en diskussion om fritidens möjlighet att vara integrerande.

6.1.1 ”Vi” och ”dom i Landskrona

I Landskrona finns en ”vi” och ”dom” cykel. Desintegrationen har skapat en stad där allt färre möten mellan människor sker. Det skapar skvaller och rykten om ”dom andra”, det vill säga ”invandrarna”, som målas ut som kriminella och farliga. Rykten och skvaller förstärker den problematiserande berättelsen, som Harju diskuterar, om att ”dom” är annorlunda från ”oss”. Den problematiserande berättelsen skapar och stärker känslan av otrygghet som leder till att människor begränsar sin rörlighet i staden. Otryggheten resulterar också i att människor som har resurser flyttar från områden där ”dom andra” bor eller områden som, genom berättelsen och rykten, anses farliga. Därmed ökar bostadssegregation samt andelen homogena områden och cykeln börjar om på nytt igen. ”Vi” och ”dom”-cykeln påverkar även ungdomars fritid då den leder till segregerade mötesplatser. Denna diskussion återkommer i stycke 6.1.3.

”Vi” och ”dom”-cykeln.

Elias teori om etablerade och outsiders har bidragit med förståelse för hur föreställningen om ”svenskar” och ”invandrare” reproduceras. Uppsatsen har påvisat betydelsen av sammanhållningen inom gruppen ”svenskar” och gruppens gemensamma normer. ”Svenskarnas” överlägsenhet ger dem möjligheten att definiera outsidergruppen och det gör de utifrån outsidergruppens sämsta medlemmar och beteende. Taylors teori om erkännande synliggör vilka konsekvenser detta kan få för ”invandrarungdomarna” och hur det påverkar deras identitetsskapande. De riskerar att skapa sin självbild utifrån ”svenskarnas” definition av dem som farliga och moraliskt underlägsna. Därmed riskerar de att förverkliga den snedvridna bilden av dem. Förverkligar ”invandrarungdomarna” denna självbild ger de den etablerade gruppen ”rätt” och förstärker föreställningen om att ”vi” är annorlunda från ”dom”.

Det finns emellertid ett motstånd. Flera av ”invandrarungdomarna” protesterar mot bilden som målas upp och menar att det inte finns stora skillnader mellan grupperna. Enligt Elias kan innebörden av begreppen ”blatte” och ”svenne” uppluckra maktrelationen. I det empiriska materialet finns det en antydning till att ”invandrarna” faktiskt kan få ”svenskarna” att känna skam och det innebär, enligt Elias, att relationen mellan grupperna håller på att förändras.

6.1.2 Hierarkisk ordning och rörlighet

Hägerströms teorier om rörlighet och hierarkier inom och mellan grupperna har bidragit med en förståelse om att ”invandrarungdomar” hela tiden måste förhålla sig till att vara ”svensk” eller ”invandrare”, ”vi” eller ”dom”. ”Svenska ungdomar” behöver inte skapa sin identitet i förhållande till etnicitet då de själva utgör normen och ”vi-gruppen”. ”Invandrarungdomarna” försöker hela tiden röra sig närmare ”svenskarna” och skapar därför ”dom andra andra”. Skapandet av denna tredje kategori antyder på svenskhetens styrka. ”Invandrarungdomarna” trycker ner de som finns under dem på normskalan för att själva nå högre och närmare ”svenskheten”. De pekar ut de ”verkliga invandrarna” för att visa att de själva inte är som dem och därför kan accepteras som ”svenskar”.

Normen syns även i ungdomarnas språk då jag under intervjuerna upplevde att de, utan att reflektera, använde begreppen ”invandrarungdomar” och ”svenska ungdomar”. Under arbetet i Landskrona har jag uppmärksammat att det emellertid inte bara är ungdomarna som använder dessa begrepp, de används även av vuxna i staden och på skolorna. Användandet av begreppen vidmakthåller föreställningar om skillnader mellan grupperna och omöjliggör

upplösningen av ”vi” och ”dom”. När ungdomar benämns som ”svensk” eller ”invandrare” kommer det också att prägla deras egen syn på sig själva. ”Invandrarungdomar” kommer att förbli annorlunda och ”dom andra” så länge som de benämns som så. Genom att förändra användningen av språket och istället tala om *ungdomar* kan föreställningen om gruppernas olikhet försvagas och gränserna mellan grupperna luckras upp.

Landskronas problematik kan inte enbart ses som en uppdelning mellan ”svenskar” och ”invandrare”, det krävs även en diskussion om hur andra maktrelationer påverkar detta förhållande. En sådan maktrelation handlar om socioekonomisk klass. Uppsatsen har visat att den ekonomiska situationen i Landskrona är ojämlik. Det påverkar ungdomars fritid, då en del ungdomar kan tvingas avstå från fritidsaktiviteter på grund av att de är för dyra. En annan maktrelation som behöver uppmärksammas är relationen mellan vuxna och ungdomar. Maktrelationen mellan dessa två grupper innebär att ungdomar utmålas som farliga och mindre kunniga. Ungdomar är som grupp underordnade genom åldersmaktordningen och genom att använda ståndpunktsteori kan förståelse för ungdomars specifika erfarenheter skapas. Det vore intressant att djupare undersöka relationen mellan vuxna och ungdomar utifrån ståndpunktsteori och Elias teori och etablerade och outsiders. Ståndpunktteoris betydelse för denna uppsats diskuteras vidare i nästa stycke.

Genom att använda ett intersektionellt perspektiv framträder en komplex bild av situationen i Landskrona. Denna bild visar att ungdomar som grupp befinner sig i ett underläge gentemot vuxna. Inom gruppen ungdomar finns uppdelningen mellan ”svenskar” och ”invandrare” där svenskheten är normen. Inom dessa båda grupperna finns sedan ytterligare hierarkier, utifrån socioekonomisk klass och skapandet av ”dom andra andra”. Genom att se till helheten och analysera olika maktrelationers inbördes förhållande kan en mer djupgående och komplex förståelse av ungdomars upplevelser och verklighet skapas. Denna uppsats avgränsar sig från att undersöka vilken roll kön och genus spelar för hierarkiseringen inom och mellan grupperna ”svenskar” och ”invandrare”. En sådan undersökning skulle troligtvis tillföra en djupare och mer holistisk förståelse.

6.1.3 Ungdomarna och fritiden

Giddens teori om reflexivt identitetsskapande har bidragit med en förståelse för hur ungdomar skapar sin identitet och att fritiden är en viktig del av detta. Utifrån Becks teori om den ökande individualiseringen har uppsatsen skapat en förståelse för vänskapsrelationernas betydelse för ungdomar. Vänskapen är viktig för deras personliga utveckling men även för

deras fritids form och innehåll. Det är genom vänskapen ungdomarna får en värdefull fritid då de spenderar stor tid av sin fritid med sina vänner. Det är även genom vännerna som ungdomarna får kontakt med den organiserade fritiden, som Nilsson diskuterar, i föreningar och mötesplatser. Många av ungdomarna värdesätter gemenskapen de känner inom den organiserade fritiden då de upplever *gemeinschaft* i sin förening. Tönnies begrepp *gemeinschaft* och *gesellschaft* har klargjort att ungdomars fritid präglas av olika slags gemenskaper. Tönnies ansåg att *gemeinschaften* främst präglar det pre-moderna samhället men denna uppsats finner att det finns en stark *gemeinschaft* i både vänskapsrelationer och föreningar.

Fritiden kan leda till integration. Att ungdomar lär sig samarbeta och komma överens med andra i föreningen och på mötesplatsen kan minska föreställningen om ”vi” och ”dom”. Genom att de lär känna ”den andra” och lär sig samarbeta med varandra kan deras fördomar om varandra brytas. För att integration ska skapas på ungdomarnas fritid krävs det att det finns ungdomar med olika bakgrunder i föreningar och på sociala mötesplatser. De intervjuade ungdomarna vittnar emellertid om segregerade föreningar och sociala mötesplatser. Det innebär att ungdomar inte möts och inte har möjlighet att lära känna ”den andra” och på så vis minska sina fördomar och föreställningar om varandra. Genom det ståndpunktsteoretiska perspektivet har denna uppsats eftersträvat att beskriva ungdomarnas specifika kunskaper och erfarenheter av sin unika position. Många av de intervjuade ungdomarna ser segregationen i föreningar och på sociala mötesplatser som ett problem och menar att det bidrar till uppdelningen i staden. Genom att ta vara på ungdomarnas åsikter och unika erfarenheter kan situationen förbättras. Ungdomarna föreslår att det ska skapas en mötesplats där ungdomar med olika bakgrunder kan träffas och lära känna varandra. De tror att om ”svenska ungdomar” och ”invandrarungdomar” lär känna varandra och börjar umgås så följer resten av staden efter och därmed minskas föreställningen om ”vi” och ”dom” och uppdelningen mellan ”svenskar” och ”invandrare”.

6.2 Slutsats

Den här uppsatsen undersöker hur ungdomars identitetsskapande och fritid kan påverkas av föreställningen om ”vi” och ”dom”. Ungdomars identitetsskapande påverkas av denna föreställning då de skapar sin individuella identitet utifrån en gruppidentitet. Eftersom outsidergruppens identitet definieras av den etablerade gruppen riskerar ungdomar som tillhör outsidergruppen att få en snedvriden självbild. Ungdomarnas fritid påverkas av

föreställningen om ”vi” och ”dom” då den präglar föreningar och sociala mötesplatser. Bostadssegregationen skapar homogena vänskapsrelationer och föreningar. Ungdomarna umgås med de som bor i samma bostadsområde, både på fritiden och i skolan. Landskrona riskerar att bli en ännu mer splittrad stad där människor inte möts och där den förvanskade föreställningen om ”den andra” stärks. Därför är det väsentligt att olika aktörer i staden tillsammans arbetar för att bryta bostadssegregationen. Deras utmaning är att nå ungdomar från olika bostadsområden och med olika bakgrunder. För att lyckas med detta förespråkar uppsatsen att dessa aktörer tar hjälp av ungdomar och ser dem och deras idéer som en tillgång.

6.2.1 Fortsatta studier

Som nämndes i stycke 6.1.2 borde framtida studier studera relationen mellan vuxna och ungdomar utifrån ståndpunktsteorin och teorier om ”vi” och ”dom” för att generera en djupare förståelse för hur maktrelationen skapas och reproduceras. Det vore även intressant att utifrån ett intersektionellt perspektiv förstå hur kön/genus, etnicitet, ålder och socioekonomisk klass påverkar ungdomskulturens form och innehåll. Ett annat förslag på fortsatta studier är att undersöka hur Internet förändrat ungdomars fritid, gemenskap och vänskapsrelationer och vad den kan innebära för skapandet av normer och ungdomarnas identiteter. Framtida studier bör undersöka skolans betydelse för upprätthållande av ”vi” och ”dom” och hur skolan kan arbeta för att minska särskiljandet av grupperna. Slutligen vore det intressant med studier som undersöker användningen av begreppen ”svenne” och ”blatte”, hur begreppen används och vad dess innebörd är för olika grupper.

Referenser

Litteratur

- Aspers, Patrik (2007) *Etnografiska metoder. Att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber
- Asplund, Johan (1991) *Essä om Gemeinschaft och Gesellschaft*. Göteborg: Korpen.
- Beck, Ulrich (1992) *Risk society: Towards a new modernity*. London: Sage
- Beck, Ulrich (2000) *Risksamhället: På väg mot en annan modernitet*. Göteborg: Bokförlaget Diadalos AB.
- Blomgren Christer (2011) *En stad i Ständig förändring? Femton forskare om Landskrona efter andra världskriget*. Wallin & Dalholm Boktryckeri.
- Denscombe, Martyn (2000) *Forskningshandboken. För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, Martyn (2009) *Forskningshandboken. För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Giddens, Anthony (1996) *Modernitetens Följder*. Lund: Studentlitteratur.
- Giddens, Anthony (1997) *Modernitet och Självidentitet. Självet och Samhället i den Senmoderna Epoken*. Göteborg: Bokförlaget Diadalos AB.
- Grip, Lena (2010) *Likhetens rum – olikhetens praktik. Om produktion av integration i fyra svenska kommuner*. Karlstad: Universitetsstryckeriet
- Guba, Egon & Lincoln, Yvonna (1985) *Naturalistic Enquiry*. Newbury Park, CA: Sage
- Elias, Norbert & Scotson, John L (1999) *Etablerade och outsiders*. Lund: Arkiv
- Harding, Sandra (1986) *The Science Question in Feminism*. Milton Kenes: Open University Press.
- Harju, Anne ”Vi’ och ’dom’ – Kollektiva föreställningar i staden” s. 177-189 i Salonen, Tapio red. (2011) *Hela staden. Social hållbarhet eller desintegration?* Umeå: Boréa Bokförlag.
- Hägerström, Jeanette (2004) *Vi och dom och alla dom andra andra på Komvux. Etnicitet, genus och klass i samspel*. Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Jacobsson, Katarina ”Den svårfångade kvaliteten” s. 162-183 i Sjöberg, Katarina & Wästerfors David (red) (2008) *Uppdrag forskning – Konsten att genomföra kvalitativa studier*. Malmö: Liber.
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Macionis, John L & Plummer, Ken (2005) *Sociology – A Global Introduction*. Harlow: Pearson Education.

Olofsson, Gunnar ”Inför den svenska upplagan 1999” s. i-xi i Elias, Norbert & Scotson, John L (1999) *Etablerade och outsiders*. Lund: Arkiv

Putnam, Robert (1996) *Den fungerande demokratin: Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS.

Ritzer, George & Goodman, Douglas J (2004) *Sociological Theory*. New York: McGraw Hill.

Salonen, Tapio red. (2011) *Hela staden. Social hållbarhet eller desintegration?* Umeå: Boréa Bokförlag.

Sjöberg, Katarina ”Forskaren och fältet” s. 162-183 i Sjöberg, Katarina & Wästerfors, David (red) (2008) *Uppdrag Granskning – Konsten att genomföra kvalitativa studier*. Malmö: Liber.

Smith, Dorothy (2005) *Institutional Ethnography: a sociology for people*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press.

Taylor, Charles (1994) *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*. Göteborg: Bokförlaget Diadalos AB.

Viscovi, Dino ”En vanlig och en ovanlig stad med problem” s. 121-142 i Salonen, Tapio red. (kommande 2011) *Hela staden. Social hållbarhet eller desintegration?* Umeå: Boréa Bokförlag.

Widerberg, Karin (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Rapporter, artiklar och uppsatser

Johansson Heinö, Andreas (2011). *Integration eller assimilation? En utvärdering av svensk integrationsdebatt*. Timbro

Olsson, Lars-Erik (Ersta Sköndal Högskola) Arbetsrapportserie nr 52 (2007). *Ett delvis ensamt liv. En studie av människor som inte deltar i föreningslivet*.

Mattsson, Katarina, ”Diskrimineringens andra ansikte – svenskhet och det vita västerländska” i SOU 2005:41 s.139-157, de los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud red. *Bortom Vi och Dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*.

Regeringens proposition 2009/10:55. *En politik för det civila samhället*.

de los Reyes, Paulina, ”Intersektionalitet, makt och strukturell diskriminering” i SOU 2005:41, s.233-258 de los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud red. *Bortom Vi och Dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*.

Rädda Barnen & Salonen, Tapio. *Barnfattigdomen i Sverige. Årsrapport 2010. Sammanfattning av Barns ekonomiska utsatthet i Sverige*. Wallén & Co Grafiska AB.

Sandell, Anna (2007) *Utbildningssegregation och självsortering. Om gymnasieval, genus och lokala praktiker*. Malmö Studies in Educational Sciences No. 31, Malmö Högskola, Lärarutbildningen. Finns elektroniskt: www.mah.se/muep

SOU 2005:41, de los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud red. *Bortom Vi och Dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering.*

Jonstoj, Jenny & Sveriges elevråd (2011) *Barn och ungas politiska villkor*. Finns elektroniskt:
http://svea.org/ung-dum-/Barn%20och%20ungas%20politiska%20villkor_webb.pdf

Nilsson, Per och Ungdomsstyrelsen 1998:11. *Fritid i skilda världar. En undersökning om ungdomar och fritid i ett nationellt och kontextuellt perspektiv.*

Timbro 2006:8 & Borg, Henrik *Som man frågar får man svar. Masoud Kamali, Mona Sahlin och politiseringen av kommittéväsendet.*

Ungdomsstyrelsen 2006:4. *Fokus 06, En analys av ungas kultur och fritid.*

Ungdomsstyrelsen 2007:13. *Ungdomar, fritid och hälsa. En forskningsöversikt om fritidens skydds- och riskfaktorer.*

Ungdomsstyrelsen 2010:9 *Ung idag 2010. En beskrivning av ungdomars villkor.*

Elektroniska källor

Göteborgspostens hemsida: <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.461177-bristen-pa-integrationsvilar-tungt-pa-sahlin>. Publicerad 2010-10-07. (2011-09-16).

Landskrona Stads hemsida: www.landskrona.se/Om-Landskrona/Landskrona-i-siffror-.aspx (2011-08-26).

Nationalencyklopedin: www.ne.se

- a) Sökning "integration" 2011-09-14
- b) Sökning "segregation" 2011-09-14

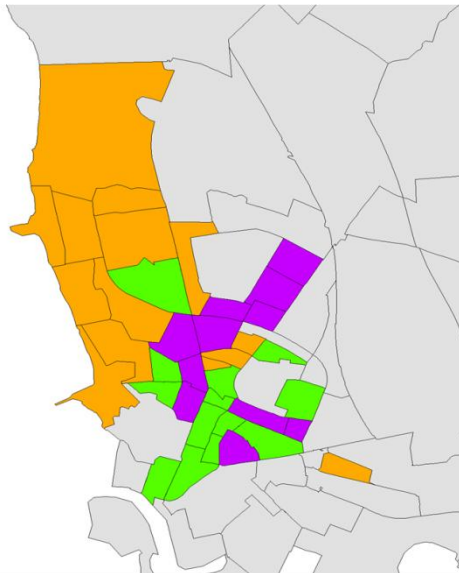
BILAGA 1 – Tapio Salonens kartor

Kartorna är hämtade från Blomgren, 2011:42.

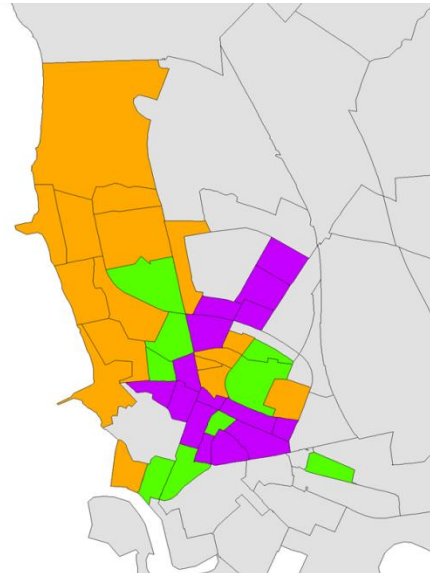
Karta 1: Den socioekonomiska segregationen i Landskrona tätort

Grå = homogent rika, Ljusgrå = integrerade ekonomiskt, Svart = homogent fattiga

1990

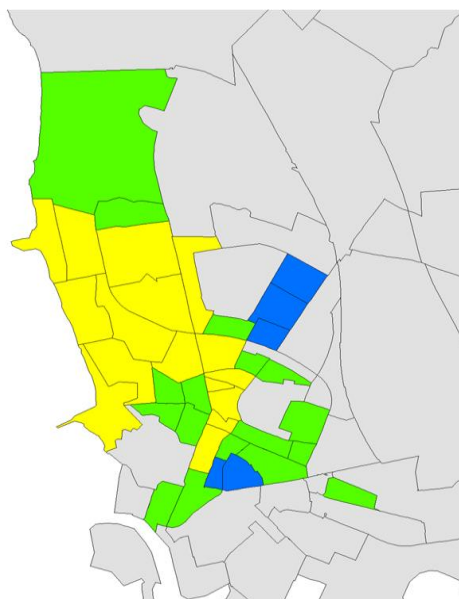
2006

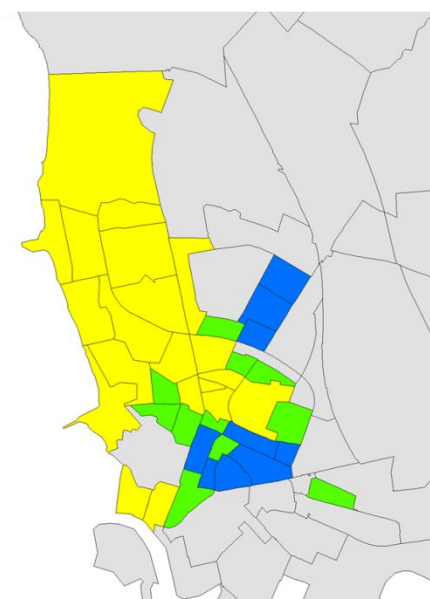
Karta 2: Den etniska segregationen i Landskrona tätort 1990 och 2006

Ljusgrå = homogent svenskt område, Grå = integrerat område, Mörkgrå = dominans utländsk bakgrund

1990

2006

BILAGA 2 – Brev till skolor

Förstudie i Landskrona våren 2011

Under våren 2011 genomförs en förstudie i Landskrona. Förstudien ska undersöka om och hur ungdomar (13-18 år) engagerar sig på sin fritid i Landskrona. Med engagemang på sin fritid avser vi deltagandet i föreningar och organisationer o dyl., samt deltagandet i kommunala fritidsverksamheter. Förstudien vill undersöka vilka faktorer som påverkar om ungdomar engagerar sig överhuvudtaget och vilka faktorer som påverkar hur detta engagemang i sådant fall sker. Vad är det som gör att ungdomar väljer att delta i en särskild förening?

Förstudien utförs av Lisa Ekström och Ajmane Peci Lahi. Lisa Ekström kommer att göra förstudien som sin masteruppsats i sociologi vid Lunds universitet medan Ajmane Peci Lahi är anställd på Landskrona stad och arbetar med integrationsfrågor. Förstudien är beställd av Landskrona stads ungdomssamordnare Monika Skowronski Amaral och integrationssamordnare Dragan Kostic. Förstudien planeras att vara färdigställd i slutet av april 2011.

Studien genomförs genom intervjuer med ungdomar i högstadiet och gymnasiet i Landskrona. Vi planerar att genomföra 10 enskilda intervjuer och en gruppintervju på högstadieskolor och detsamma på gymnasieskolor. Vi efterfrågar därför hjälp att nå elever som vi kan intervjua, vi skulle vilja intervjua ca fem ungdomar på er skola. Vi önskar att få en så stor spridning på intervjuerna som möjligt ifråga om ålder, kön, etnicitet, socioekonomisk bakgrund, bostadsområde och engagemangsgrad för att på så vis få en så heltäckande förståelse av Landskronas ungdomar som möjligt. Intervjuerna planeras ta ca en timma och kommer att bandas, bandningen används bara för studiens syfte och ungdomarna kommer att vara anonyma i förstudien. Förstudien kommer att resultera i en rapport och vi kommer att göra en återkoppling med de ungdomar och de skolor som deltagit.

Kontaktuppgifter

Lisa Ekström

Ajmane Peci Lahi

Monika Skowronski Amaral

Dragan Kostic

BILAGA 3 – Enkät till ungdomar

Frågeformulär

Vi har några frågor angående vem du är och vad du gör på fritiden. Vi vill gärna intervjua dig, om det är okej för dig, skriv ditt namn och kontaktuppgifter på baksidan.

Frågeformuläret består av 11 frågor, svara så detaljerat du kan!

Tack för hjälpen!

1. Vilket program läser du? _____
2. Klass: _____
3. Kön: Tjej Kille
(ringa in svaret)
4. Var bor du? Ange gata eller område _____
5. Vilken högstadieskola gick du på? _____
6. Är du född i Sverige? Ja Nej
(ringa in svaret)
7. I vilket land är din mamma född? _____
8. I vilket land är din pappa född? _____

-
9. Vad gör du på fritiden? (minst en gång i veckan)
(kryssa i rutan, du kan kryssa flera rutor)

- Idrottar i förening (t.ex. fotboll, dans)
- Motionerar men inte genom en förening (t.ex. joggar, powerwalking)
- Är engagerad i en organisation (t.ex. mänskliga rättigheter, politik)
- Är aktiv i kulturell förening (t.ex. spelar instrument, sjunger i kör)
- Är intresserad av kultur men inte medlem i förening (t.ex. spelar instrument, skriver dikter)
- Besöker en fritidsgård eller ungdomshus
- Umgås med vänner på café
- Umgås med vänner utomhus eller hemma hos någon av oss
- Är mest hemma
- Surfar/chattar på internet
- Spelar tv-spel eller datorspel

Annat: _____

10. Är du medlem i någon förening eller organisation?
(ringa in svaret)

Ja Nej

Vilken/vilka? _____

11. Får vi intervjua dig? Intervjun tar ca 1 timma och du är helt anonym.
(ringa in svaret)

Ja Nej

Fyll i ditt namn och telefonnummer och/eller e-mailadress om vi får intervjua dig

Namn: _____

Telenr/e-mail: _____

Tack för att du tog dig tid att svara på våra frågor!

Lisa Ekström och Ajmane Peci Lahi

BILAGA 4 – Presentation av intervjupersoner

Här presenteras ungdomarnas etniska bakgrund, bostadsområde och föreningsbakgrund. Bostadsområdena är indelade i resursstark, resurssvag och kyrkby. Med kyrkby avses Asmundtorp, Glumslöv, Häljarp och Härslöv som Salonen (2011:145-175) menar är resursstarka områden. Presentationen synliggör om ungdomarna bor i staden eller utanför.

Albert– har ursprung från Balkan men är född i Sverige. Hans föräldrar kom till Landskrona under 1990-talet. Han bor i ett resurssvagt område och är med i en förening.

Alma– har ursprung från Balkan och kom till Sverige på 2000-talet. Hon bor i ett resurssvagt område i Landskrona och är inte medlem i någon förening.

Blerta– har ursprung från Balkan men är född i Sverige. Hennes föräldrar kom till Landskrona på 1990-talet. Hon bor i ett resurssvagt område och är aktiv i flera föreningar.

Carl– är en ”svensk” kille som bor i ett resursstarkt område. Han är medlem i flera föreningar.

Hime– har ursprung från Sydostasien men är född i Sverige. Hon bor i en kyrkby och är inte medlem i någon förening.

Johanna– är en ”svensk” tjej som bor i en kyrkby. Hon är medlem i flera föreningar.

Lina– är en ”svensk” tjej som bor i en kyrkby. Hon är medlem i en förening.

Lukas – är en ”svensk” kille som bor i en kyrkby. Han är medlem i en förening.

Niklas– är en ”svensk” kille som bor i ett resursstarkt område. Han är medlem i flera föreningar.

Sara– har ursprung från Mellanöstern men är född i Sverige. Hon har bott i Landskrona i ett resurssvagt område med sin familj i några år och har tidigare bott i en större stad i Sverige. Hon är inte medlem i någon förening.

Tina – är en ”svensk” tjej som bor i en kyrkby. Hon är inte medlem i någon förening.

BILAGA 5 – Intervjuguide

Intervjuguiden har förändrats och utvecklats under intervjuerna, detta är alla frågor som sammantaget ställdes.

Vem är du? (Berätta lite om dig själv, namn, ålder)

Var bor du? Skola/klass

Vad tycker du om området där du bor? Beskriv området.

Var kommer du ifrån? Var kommer dina föräldrar ifrån?

Vad är fritid enligt dig? När har du fritid?

Vad brukar du göra på din fritid?

- Vad tycker du är roligt att göra?

Det du gör på din fritid, vad betyder det för dig?

- Vad får du ut av det? Självförtroende?
- Vad betyder det för den personen du är?

Hur tror du att andra människor uppfattar dig?

- Påverkas deras bild av vad du gör på fritiden tror du?

Är det du gör på fritiden viktigt för att du ska känna dig som dig själv?

Kan man bedöma vem en person är genom vad personen gör på sin fritid?

- Vad är det som är betydelsefullt när man avgör vem en annan person är? (etnicitet, bostadsområde, kläder, musik?)

Är du medlem/aktiv i någon förening?

Är dina föräldrar och vänner medlemmar/aktiva i någon förening?

Varför är du inte medlem/aktiv?

Har du tidigare varit medlem/aktiv i någon förening?

Skulle du vilja vara medlem/aktiv i någon förening? I vilken förening i sånt fall?

Finns det någon förening eller aktivitet som du saknar i Landskrona?

I vilken/vilka föreningar är du medlem/aktiv? Hur länge?

- Varför är du medlem i just den/de föreningarna?
- Vad är roligast med att vara med där?

Känner du dig delaktig i föreningen? Varför/varför inte?

- Har alla lika möjligheter? Vilka hinder finns det?
- Känner du att du kan påverka inom föreningen?

Känner du många i föreningen, har du vänner där?

Vilka är det som kommer till föreningen? Om du skulle beskriva de andra som är med i föreningen är de då lika dig? Var bor de? Etnicitet, kön, ålder.

Om du skulle gå med i en förening vad är det som avgör vilken förening det då blir?

- Spelar det någon roll var föreningen ligger, vilken etnicitet de andra i föreningen har? Ålder, kön?

Att ungdomar inte är med i föreningar, vad kan det bero på tror du?

De du umgås med mest, var i staden bor de?

- Har kompisars etnicitet och kön någon betydelse för dig? Umgås du med personer som har annan etnicitet/kön än dig själv?
- Umgås din familj med personer som bor i andra delar av staden?
- Är det lätt/svårt att umgås med personer från andra delar av staden?
- Tycker du att det är någon skillnad på ungdomar från olika delar av staden?
- Tycker du att ungdomar i staden brukar umgås oavsett bostadsområde eller etnicitet?

Hur uppfattar du ungas situation i Landskrona?

- Har alla ungdomar samma möjlighet att delta och engagera sig i Landskrona?
- Spelar det roll var man bor, vilken bakgrund man har, kön?

Känner du att du vet du vad som erbjuds ungdomarna i Landskrona i fråga om aktiviteter?

- Vad saknar du i Landskrona? I fråga om aktiviteter och fritidsmöjligheter?
- Vad bör kommunen och föreningar göra för ungdomar?

Vad innebär ordet integration för dig?

- Hur tycker du att integrationen fungerar i Landskrona?
- Är integration viktigt?